

Nasjonalbiblioteket

Depotbiblioteket

98XS07732

948.1033 Aa

Aall, Jacob

Erindringer som bidr 1844

dh

3 B. 3

14200034150003

Sogn og Fjordane DH
Biblioteket

Flintoe del.

Ld. Thuler sc.

JACOB AAL

Carlsruhe durch Kunst-Vorlag

Grindringer

som Bidrag til

Norges Historie

fra 1800—1815.

Tredie Deel.

Christiana

1791

Christiana

1791

948.1033

Aa

Erindringer

som Bidrag til

Norges Historie

fra 1800 — 1815,

af

Jacob Hall,

Jernværkseier.

Tredie Deel.

Christiania.

Forlagt af J. W. Cappelen.

Trykt i P. C. Mallings Officin.

1845.

Sogn og Fjordane Distrikthøgskule
BIBLIOTEKET

24. FEB. 1986

1871

...

Forord.

Siden 2den Deel af „Grindringer som Bidrag til Norges Historie fra 1800—1815“ udkom, har Norden tabt deres elskelige Forfatter, Hædersmanden Jacob Aall. Efter langvarige Lidelser endte han sit daadsfulde Liv paa Næs Jernværk, den 4de August 1844, i en Alder af 71 Aar. Pennen faldt af den lidende Oldings matte Haand, medens han var beskæftiget med Omarbejdelsen af Grindringernes 3die og sidste Deel. Da han anede, at Døden vilde hindre ham i at forelægge sine Landsmænd denne Deel, som han udarbejdede under en smertefuld Sygdom, anmodede han paa sit Dødsleie Undertegnede om at tage sig af Udgivelsen. Jeg lovede at opfylde denne Anmodning og troer at have imødegaaet et almindeligt Ønske ved at udgive denne hans Svanesang uden Forandringer og uden Tillæg, idet jeg har betragtet den som et Dokument, der burde forelægges mine Landsmænd usforandret endog paa Steder, hvor jeg var overtydet om at Forfatteren, hvis han havde levet, vilde have gjort Forandringer og Tillæg. Jeg haaber, at Grindringernes Læsere ville undskylde de Savn og de Mangler, som ere en nødvendig Følge af at en Forfatter ei selv kan lægge sidste Haand paa sit Arbejde.

Jeg er overbevist om at handle efter hans Ønske, naar jeg paa hans Vegne bevidner alle dem, som ved Bidrag og Bemærkninger have

understøttet ham i Udarbejdelsen af dette Verk, den Tak, som saa ofte lød fra hans Læber til hans nærmeste Omgivelse. Ethvert Bidrag, enhver Oplysning fra Vennehaand, som angik hans Erindringer, foraaarsagede ham saa megen Glæde, at han derover ikke sjelden i den Grad oplivedes, at han for en Tid glemte de langvarige Lidelser, fra hvilken kun Døden kunde befrie den æble og taalmobige Korsdrager.

Solts Præstegaard, den 31te Decbr. 1844.

A. Faye.

Credie Tidsrum.

1814.

Forfatteren har nu i sin historiske Skitse naaet det Tidspunkt, da udkaarede Repræsentanter mødte paa Eidsvold for at give Norge en ny Statsforfatning; men førend han indleder sine Læsere i Forsamlingsalen, tillader han sig nogle Bemærkninger til Oplysning om den Bane, han har foretrukket sig selv under Behandlingen af denne Deel af sit Arbeide, og til Forsvar for den Tone, han deri har brugt. Da han selv var een af disse udkaarede Mænd, burde han ansees i Stand til at give sin Fremstilling Sandhedens Farve; men han har i denne Henseende en Bemærkning at gjøre, som, idet den henpeger paa hans vanskelige Stilling, vil berede ham Landsmænds venlige og overbærende Bedømmelse af hans Arbeide. Den største Deel af Nationen vidste vel, i sin Forsærdelse over den indtrufne politiske Katastrophe, neppe hvilket Begreb den skulde gjøre sig om Fædrelandets Stilling og dets Fremtids Skjebne, men den meest tænkende Deel, der ligesom repræsenterede Nationens Intelligents, var deelt i tvende store Partier, der efterhaanden affondredes i skarpe Linier, og tildeels udgjorde mod hinanden den Bitterhed, der ofte ledsager Partihadet. Det var naturligt, at denne Meningsforkjæl udtalte sig stærkest paa det Sted, hvor Fædrelandets politiske Skjebne skulde afgjøres, og at denne Strid vorede, alt som de vigtigste politiske Spørgs-

maal forelagdes Forsamlingen til Afgjørelse. Under saadanne Omstændigheder var ingen Neutralitetstilstand mulig — der maatte sværges til den ene eller den anden Kane — og der var lidet Rum for rolige og fordomsfrie Overveielser over Landets Stilling og over de Beslutninger, som burde tages, for at bringe det i Nød og Fare fædte Fædreland i en sikker Havn, og befæste Fremtidens Vel ved Valget af en hensigtsvarende Statsforfatning. Især satte Spørgsmaalet om, hvilken Regent der skulde sættes i Spidsen for Regjeringen, Gemytterne i den uroligste Bevægelse, og det var kun, naar Grundlovens øvrige Paragrapher overveiedes, at der herskede Fred og Enighed i Rigsforsamlingen og Rolighed i dens Overveielser. Der dømmes om indviklede politiske Gjenstande, paa hvis Afgjørelse Fædrelandets Vel beroer, ofte langt anderledes i det rolige Kammer end i den store Raadsaal, hvor endelige Beslutninger skulde tages. Kalbets Hæder kjøbes ofte med urolige Engstelser og Tvivl, Mistjendelse, og stundom med en quælende Frygt for at have valgt det Urette for et elsket Fædreland. I et saa uroligt Tidspunkt stødes Forsamlingens Medlemmer hen til det ene eller det andet Parties Anskuelser, og ligesom tvinges til at antage et vist Parties bestemte Farve, uden at give den sit Bisalb i alle sine Nuancer. Vi have tilforn gjort opmærksom paa disse tvende Partiers forskellige Meninger, det ene sægtende for Norges absolute Selvstændighed, det andet for en betinget Forening med Sverige. Den Hestighed, hvormed forskellige af disse Partiers Tilhængere forsøgte deres Mening, henrev Mængden til Bisalb og Modstand, og derved dannedes en Opposition, som gik maaskee videre end den oprindelige

Henſigt. Dette Phænomen er oftere gjentaget under vigtige Materiers Behandling paa følgende Storthing.

Det vil ſaaledes maaffee findes, at Forfatterens Fremſtilling bærer Præg og Farve af det politiffe Parties Anſtuelſer, hvis Meninger han paa den Tid deelte, og en anden hiſtoriff Ben vilde muligens paa anden Maade have fremſtillet diſſe Begivenheder og betragtet Landsmænds Færd fra andre Synspunkter. Men han har imidlertid omhyggeligen ſøgt at undgaae en maniereret Pensels Fortegninger. Under den Forudſætning, at man kan elſke ſit Fædreland høit, endſkjønt man i ſine Betragtninger over dets Stilling er paa Afveie, har han afholdt ſig fra at underlægge noget Parties Fremfærd en uædel, Fædrelandets Mænd uærdig, Grund, om han end har fundet Anledning til at dable deres politiffe Færd. Deſuden have Forfatterens politiffe Meninger ſtedſe havt en vis Egevægt formedelt hans uafhængige Stilling i Staten, der gjorde ham fremmed for Higen efter enhver Slags Gunſt, eller Attraa efter at ſpille nogen Rolle. Det Standpunkt, hvorpaa han ſatte ſig ſtrax efter Norges Skilsmiſſe fra Danmark, og med hvilket han har gjort ſine Læſere bekendt ved at forelægge dem ſit Brev til Kammerherre Anker af Januar Maaned 1814, har han ſaagodt ſom uforandret bevaret igjennem den ſtore Gjæring, ſom gif forud for den ſkandinaviſke Halvøes Forbindelſe, og troer ſig endnu den Dag i Dag beſøiet til at hylde de deri fremſatte Meninger om Fædrelandets Stilling og de Forholdsregler, ſom burde vælges til at ordne dets Anliggender. Denne Rolighed i hans Anſtuelſer burde ſætte Forfatteren i Stand til en upartiſt Bedømmelſe af Andres Færd, hvor for-

skjellig endog deres politiske Mening monne være. Omend-
 skjönt han saaledes i det her omhandlede Tidspunkt hørte til
 Oppositionen, der ikke hylde Regentens eller hans Tilhænge-
 res Politik, saa er han dog ikke saa blind Tilhænger af noget
 Parti, at han jo er i Stand til at gjøre ethvert forskjellige
 Medlemmer Ret og Skjel. Dette bør saa meget lettere kunne
 skee, efter at saa mange Aar ere henrundne siden denne skjeb-
 nesvangre Omvæltning. Oversigten er nu langt lettere, og kan
 skee under en roligere Sindstemning, ligesom Forfatteren selv
 staaer ved den Alfersgrændse, da Lidenskaberne tie og Dom-
 men er meer upartisk. Overhovedet har han ogsaa i denne
 Deel af sin Fremstilling søgt at grunde sine Betragtninger paa
 uomstødelige Kjendsgjerninger.

Hvad der imidlertid maatte lette Forhandlingernes Gang,
 og tillige give Constituenternes Fremfærd og gjensidige Forhold til
 hverandre Humanitetens Ansøg, var Beskaffenheden af den
 Thingforsamling, som mødte paa Eidsvold. Prindsen havde
 vistnok tilkaldt flere Repræsentanter af Krigsstanden, ved hvis
 Valg de sædvanlige Valgprinciper ikke fulgtes, og som i visse
 Henseender, især under den Crisis, hvori Norge nu befandt sig,
 maatte ansees afhængige af hans Billie, eller i det mindste
 tilbøielige til at dele hans Anskuelser. Men ogsaa dette Valg
 var skeet med saa megen Forsigtighed og Omhu, at det var
 mere disse Mænds Talenter, Kundskaber og fædrelandste Aand,
 end nogen udenfra virkende Indflydelse, der gjorde sig gjæl-
 dende under deres Deeltagelse i Constitutionsværket. Folkets
 Valg af sine Repræsentanter var i Almindelighed skeet med den
 største Omhyggelighed og med det reneste Hensyn til Sagen

selv, uden at nogen af de Lidenstaber, som siden ofte raadebe
 ved disse Valg, kom i Bevægelse. De Mænd, som havde den
 høieste Grad af deres Medborgeres Tillid, og ansaaes for de
 meest kyndige, bleve udvalgte til dette vigtige Hverv; thi den
 Overbeviisning gik igjennem det ganske Folk, at der behøvedes
 Indsigt og Erfaring til at fuldbyrde det store Værk. Formuen
 betragtedes ved disse Valg mestendeels som et underordnet
 Valg-Element. Ikke heller toges der ved dette Valg Hensyn
 til politiske Meninger; thi deels var disses Betydning lidet be-
 kjendt for Valgerne udenfor Hovedstaden, deels havde Landets
 Mænd endnu ikke saa bestemt deelt sig i de foromtalte Partier.
 De allerførste Skridt paa vor nye Statsforfatnings Bane vare
 simple, rolige og frie for de gjærende Lidenstaber, som sædvan-
 ligen raade under store Revolutioner. Statsforandringen var
 — som før bemærket — ikke noget Værk af en indvortes Gjø-
 ring eller høi Grad af Misnøie med det Bestaaende. Stødet
 kom uden og ikke inden fra, og Overgangen fra en ufri til
 en fri Statsforfatning blev ligesom Nationen paatvungen. I
 Omvæltningens første Udspring, før Prindsens og hans Raad-
 givers Mening yttrede sin store Indflydelse, var ingen foruro-
 ligende Lidenstabs i Bevægelse, og Tanken var alene henvendt
 paa at grundfæste en Forfatning, som kunde bringe Folket
 Lykkeligbed i Tid og Fremtid. Den mindste Deel af Ratio-
 nen kunde gjøre sig et Begreb om Bestaaffenheden af den For-
 andring i Statsforfatningen, som beredtes den. En alminde-
 lig Mening herskede vel, at der i flere Henseender var en ind-
 vortes Trang til selvstændige Indretninger, og denne Mening
 var styrket ved det nys afholdte Møde, hvori Pengevæsenets

Anliggender forhandlede, ligesom flere Forfattere i djarve Ord
 havde gjort den gjældende; men om Naaden at afhjælpe den
 paa havde Baa eller Ingen gjort sig et Begreb. Kun derom
 var man overbevist, at Nationens bedste Kræfter maatte sæt-
 tes i Bevægelse for at styre til det rette Maal. — Ethvert
 Hensyn til Pengefordeel, som i de følgende Valgforsamlinger
 ofte var et ledende Element, var ved dette Valg aldeles tilfide-
 sat. Der var intet Vederlag bestemt for dem, som drog til
 Thinge, og de maatte gjøre sig beredte paa at bære selv en
 stor Deel af de Udgifter, som vare forbundne med at røgte
 dette Hverv. Valget var saaledes i alle Henseender et Ues-
 valg. En ædel Fyrste havde overtaget Rigets Styrelse, da det
 ved Skilsmisken fra en gammel Statsfrænde var overladt til
 en ubestemt Skjebne, omgivet af Farer og mørke Anelser om
 dets Fremtid. Folket havde med Tillid bekræftet den Beslut-
 ning, som i den Anledning var tagen i en foreløbig Naabs-
 samling paa Gidsvold, og ved en aflagt Ed i Herrens Tempel
 paatrykt den et helligt Stempel. Nu sendte det i de udkaarede
 Constituentere de Bedste, som de troede Landet kunde fremstille,
 til at bestemme Rigets Skjebne i Fremtiden. — De valgte
 Mænd skuffede ikke den dem viiste Tillid. Uerfarne vare de
 Fleste, for ei at sige Alle, og i større eller mindre Grad ufor-
 beredte til at lægge Haand paa det store Værk; men aldrig ga-
 ves nogen Forsamling, hvis Medlemmer meer eenstemmigen og
 oprigtigen havde Nationens sande Gavn for Øie, skjønt med
 forskjellige Anskuelser om hvad der tjente til Fædrelandets Gavn.
 Især var dette Tilfældet under Constituenternes Sammentræ-
 delse, og om end under Sagens Behandling Lidenskaber vaag-

nebe, som bare en uæblere Farve, og opvæktes af indvortes og ubvortes Paavirkninger, saa opløstes Forsamlingen i den samme Harmoni med Hensyn til et fædrelandst Sind, hvormed den var sammentraadt.

I en saadan Forsamling kunde vel herste den største Meningsforskjel, og denne yttre sig med stor Hestighed, ja med Bitterhed; men Sindighed og Anstand maatte være Forsamlingens Grundtone, og om heftige Lidenstaber stundom forberedte urolige Scener, saa maatte disse Udbrud aues af den rolige Fornuft. De varmeste Forsægtere af deres politiske Ansæelser om Fædrelandets Stilling vare mestendeels de humaneste og sindigste, og de Splidens Elementer, som under Lidenstaberne Oprør kunde kastes ind i Forsamlingen, maatte aues af det store Centrum's Maadehold, og talentfulde Medlemmers mæglende Veiledning. — Vi forklare os saaledes let Gangen i denne Nationalforsamlings Fremfærd og Granskninger. Alle traadte sammen med den redelige Attraa efter at bidrage sin Skjerv til Fædrelandets Lær; under Forhandlingen selv sattes Lidenstaberne paa flere Maader i Bevægelse; de forskjellige Partiers Meninger bleve mere bestemt affondrede, og deres Hovdinger optraadte mod hverandre med en vis fiendtlig Djærvhed og Partihadets skarpe Vaaben; Prindsens Ophold i Nærheden af Rigsforsamlingen, og hans Omgivelses Paavirkning paa dens mindre betydende, men i Stemmegivning vigtige Medlemmer, forstyrrede stundom, endog uden Prindsens umiddelbare Medvirkning, Forretningernes rolige Gang; men Constitutionsværket selv fuldbyrdedes til Nationens Hæder og Gavn, og Forsamlingen opløstes i Venstabs og Overbeviisning om, at En-

hver havde handlet med et rebeligt og Fædrelandet hengivent Sind, skjønt i forskjellige Retninger af Anskuelser. Desuden var det mestendels kun et enkelt, endskjønt saare vigtigt Punkt, nemlig med Hensyn til Valget af Regjeringens Overhoved, og til Begreberne om Fædrelandets politiske Forhold i det Hele, at der i Forsamlingen herskede en bestemt Meningsaffondring. I Overveielserne om Constitutionens Bygning selv, som var Mødets Hovedformaal, herskede ofte Enighed og steds en vis Grad af Rolighed. Alle tænkte paa at gjøre den fast, folkelig og overeensstemmende med de liberaleste Begreber om constitutionelle Forsatninger. Prindsen selv — hvad endog hans individuelle Mening herom monne have været — satte sjældent, og steds med Forsigtighed, Nogen i Bevægelse for at udvide Kongemagten over de rette Grændser; thi derved maatte han bortfjerne sig fra det Maal, hvortil han aabenbart stillede. — Derhos nedlagdes lykkeligviis i Forsamlingen et vel udtænkt Udkast til en Grundlov, der maatte give en herlig Veiledning under Norges simple og naturlige Statsforhold.

Som Materialier til denne Deel af sin Historie har Forfatteren benyttet en Dagbog, som han har holdt under sit Ophold paa Eidsvold og postdagligen hjemsendt til en Ven, samt en Charakteristik over de forskjellige Medlemmer af Forsamlingen, som han nedskrev strax efter sin Hjemkomst. Den første har han næsten bogstaveligen fulgt, forsaavidt den gav ham den fuldstændige Traad han behøvede, fordi han derved meest troede at nærme sig den historiske Sandhed med Hensyn til Begivenhedernes Følge og Bessaffenhed. Charakteristikdringene ere i det mindste et tro Billede af Forsamlingens Med-

lemmer, saaledes som Forfatteren paa den Tid opfattede dem, men han maa overlade de endnu levende Medlemmer af denne Forsamling at bedømme, hvorvidt han har truffen Sandheden, eller hvorvidt en politisk Meningsforskjel har havt Indflydelse paa hans Dom. I denne Henseende gjør han ikke Regning paa at tilfredsstille alle sine Læsere, ligesom han paa denne Vej er meest udsat for Vildfarelser. — Til disse sine nedskrevne Materialier til den Tids Historie har han søiet Grindringer, som endnu ere levende hos ham, om et Tidspunkt, der meer end nogen anden Deel af hans Levetid har opvakt hans Deeltagelse og berørt hans borgerlige Stilling, og som er fornyet ved et andet Medlem af Rigsforsamlingens deels middelbare, deels umiddelbare Meddelelser, der ere lagte for Landsmænds Dine. — Som i dette Værks foregaaende Dele har Forfatteren ogsaa øst af andre authentiske Kilder, og i den Anledning henvendt sig til Mænd, som umiddelbart havde taget Deel i Dagens Begivenheder og i Rigets Bestyrelse under Selvstændighedsperioden, og han tilstaaer taknemlig, at, om hans Skildringer befindes at have noget Værd, maa han dele Æren derfor med flere Brønder og Venner. Især skylber han sin Broder, Statsraad Wall, flere vigtige og veiledende Oplysninger. Han var dengang Medlem af Statsraadet, og tog en virksom Deel i Rigets Bestyrelse; han blev af sin Konge betroet et vigtigt diplomatisk Ærende, og han udførte tilligemed Statsraad Collett med stort Held Fredsunderhandlingerne med Sveriges Kronprinds. Han var daglig Vidne til Christian Frederiks Færd, og ligesom han besad sin Konges Undest og Fortrolighed, bar han for ham dyb Høiagtelse og undersaatlig Kjærlighed. Be-

dre Hjemmelsmand kan Forfatteren saaledes ikke fremstille for sine Læsere, i Alt hvad der angaaer hans Deeltagelse i Rigets Styrelse paa den Tid.

Til Slutning maa han gjentage den Bemærkning, at hans Medtegnelser ere mere at betragte som et Bidrag til Dagens Historie, end som en fuldstændig Chronik, om hvis Fuldbendelse han i sin Alder ei kunde gjøre sig noget Haab, medens den venlige Dom, som er sældet over dette Værks foregaaende Dele, har opmuntret ham under Udarbejdelsen af Værkets Slutning.

Tredie Tidrum.

1814.

Forste Capitel.

Den 8de og 9de April forsamlede sig efterhaanden de udvalgte Repræsentanter paa Gidsvold, og vi have forhen bemærket, at Reisen, midt i Førefaldet paa den ufærdigste Aarets Tid, da Foraarets Virkning paa en sneefuld Vinters Levnin- ger gjorde Føret ubeqvemt for Brugen baade af Slæde og Bogn, havde været forbunden med store Besværligheder. Imid- lertid nedstemte denne Ulempe ikke de Reisendes Sind. Reisens Besværligheder tabte sig under Vigtigheden af dens Diemed, og de vare mere Gjenstanden for en spøgende og munter Un- derholdning end for Klage. De fleste Repræsentanter ankom til Gidsvold ilde tilrakkede af den Sæle, hvori de havde maat- tet stampe den sidste Deel af Veien, hvor de formedelsst Telle- grep og sneeblandet Veismuds ikke vel kunde bruge Hjulred- skaber, og der var noget komiskt — vel skiftet til at formilde Sindets Alvor — i den fast ukjendelige Tilstand, hvori man præsenterede sig for hverandre. — De fleste Repræsentanter havde berørt Christiania, hvor de havde fremstillet sig for Prind- sen og modtaget af ham Beviser paa en venlig Opmærksom-

hed. Yttringer af Kjærlighed og Hviagtelse for den elskede Fyrste gjenløbe overalt i de første Samtaler i denne larmende Gruppe. Kun Enkelte vare tause og mørke i Sind, ængstelige for hvad der skulde komme. Efterhaanden som Repræsentanterne ankom, meldte de sig hos Forsamlingens Marsskalk, Ritmester Elieson, som havde paataget sig at ordne dens økonomiske Anliggender under Ophold paa Eidsvold. I Christiania hedte det, at der var i denne Henseende paa det Bedste sørget for Forsamlingen. Man skulde forefinde bequemme Logier og fuldt op af hvad der behøvedes til i økonomisk Henseende at føre et behageligt Liv under dette Ophold; men i Virkeligheden be fandtes det ikke saaledes ¹⁾. Forfatteren, som havde været i Selskab paa Reisen med 5 Deputerede fra de nærmeste Distrikter ved hans Hjemsted, blev ilde tilmode da han erfoer, at Reiseselskabet skulde adsplittes og fjærnes hele Fjerdingen fra hverandre. Lykken var ham imidlertid saa gunstig, at han fik sin Medrepræsentant, Præsten Grøgaard, til Contubernal, der ikke alene var hans fortrolige Ven, men deelte Anskuelser med ham om Fædrelandets Stilling, og bevarede dem igjennem alle Omvæltningens Stadier. Et Par af hans øvrige Reisekammerater skiftede derimod deres Mening under den vorende Selvstændighedsstrøm, og i politiske Anskuelser, men vissefælgan ikke i Vennefind, bortfjærnedes de i samme Grad, som Logiets indbyrdes Afstand.

Der blev anvist Grøgaard og Forfatteren Logi paa Vængerbakken, en lille Fjerding fra Herresædet, hvor Forsamlingen skulde holde sine Møder, og det anviste Logi havde i Sand-

1) Der gaves imidlertid et Forraadsmagasin hos Elieson, bestaaende af Colonialvarer, Risengryn og Brændeviin, som ubleveredes efter Paafordring, og som benyttedes af Mange.

hed et tarveligt Udseende. Det bestod af et eneste Bærelse med tvende Senge og det allersimpleste Huusgeraad, og den første Dag vilde have været en Hungersdag, naar vi ikke havde kunnet tage vor Tilflugt til vor Reiseniste ¹⁾).

Vi tilbragte Formiddagen den 9de med at indrette os i vor lille Huusholdning, og kjørte om Eftermiddagen til Forsamlingsstedet, for at modtage Bestemmelse for den følgende Dag ²⁾. I Bærkseierens store Hovedbygning fandt vi mange Deputerede, Nogle knurrende over, at de maatte drage saa langt paa Landet fra Forsamlingsstedet, Andre over de slette Foranstaltninger, som vare gjorte, og denne surrende Gruppe af bekjendte og ubekjendte Arbeidsfæller, var høiligen interessant. Der bankede imidlertid allerede skjæve og forskende Blik, deels af dem, som kjendte hverandres modstridende Anskuelse om det store politiske Nøgtsdagsæmne, deels af dem, som speidede efter hvad der monne boe hos den ubekjendte Nøgtsdagsmand, endskjønt den store Hob ikke endnu stillede sig under nogen særskilt

1) Vi opdagede imidlertid snart, at vi i denne Henseende vare bedre farnet, end vi havde ventet. En vis Frygt for de fremmede Gæsters Forbringere havde bevæget vor Vært og Værtinde til at give deres Huus et falskt Ansigt af Armob. Begge vare venlige, godmodige og for sine Gæster omhyggelige Vønderfolk, og der gaves Saa i den hele Omkreds af Repræsentanter, som havde det bedre end vi. Naar Forfatteren henvender sine Tanker til Stuen paa Vengerbakkens, hvor han under sit Ophold paa Eidsvold levede saa mange Timer fulde af urolig Uengstelse og Tvivl i Anledning af Dagens Forhandlinger, staaer Ole Vengerbakkens og hans Kones venlige Omgang og omhyggelige Pleie som en kjær Erindring for ham.

2) Værtens Heste stode til Repræsentanternes Raadighed, men deels for Bevægelses Skyld, deels for at spare Vønden Heste under en fodertrang Naar, stolpede de Fleste i Slufs til Forsamlingsstedet.

Fane, hvilket først senere hen blev Tilfældet. De østlandske Repræsentanter, som mere bekendte med Meningsforholdene, og blandt hvilke Prindsen talte sine ivrigste Tilhængere, ansaae Vesterlændingerne — Bergenserne maatte dog ikke i denne Henseende regnes til disse — som saakaldte svensksindede, der vare misfornøiede med Prindsens Fremgangsmaade, og især ikke bifaldt Selvstændighedsværket i den af Prindsen og hans Tilhængere vedtagne Stil. Rytet havde allerede udpeget Nogle af de meest anseete blandt begge Partiers Tilhængere, og disse nærmede sig hverandre med Forsigtighed, yttrede sig ubestemt om Dagens Anliggender, og først naar man havde fundet En af Sine, fik Samtalen en friere og fortroligere Gang. Prindsens Tilhængere, og de, som gavede ethvert af hans foretagne Skridt det meest ubetingede Bifald, vare imidlertid de meest høirostede; thi de troede, at de havde den store Mængdes Stemme for sig. I dette foreløbige Møde udbrode saaledes allerede Nogle i de meest smigrende Lovtaler over Prindsen og hans Adfærd, medens den mindre talrige Opposition mestendeels lagde sin Tvivl om Wiisdommen i den valgte Adfærd for Dagen ved en fuldkommen Taushed. Der gaves dog ogsaa blandt Tvivlerne nogle høittalende Mænd, som allerede da aabent fremsagde sin Mening om Landets farlige Stilling. I denne Henseende udmærkede sig især Amtmand, senere Stattholder, Løvenskjold, som allerede den Dag i Samlingsstedets Vestibul med brede Ord udtalte sin Mening. Hele Aftensdagen igjennem, under Forhandlingerne selv, ved Spisebordet og i Vestibulen, yttrede han sig med samme Fritalenhed, og han fremsatte sine Tvivl om Hensigtsmæssigheden af de gjorte Foranstaltninger, og om Landets Stilling i det Hele med en Alenighed, som, agtværdig i sig selv, stundom udsatte ham for Ubehageligheder.

Men forøvrigt fandt endnu kun liden Friction Sted imellem Parterne, og den store Strid slottedes egentligen til Rigsdags-
salen. Den store Skare rugede over sine Tanker; Partihov-
dingerne hvæssede sine Vaaben til Kampen. Derhos traf For-
fatteren flere Hædersmænd, som i Begyndelsen af Mødet deelte
hans Tvivl, og stode ligesom paa Politikens Korsvei, ubestemte
til hvilken Fane de skulde sværge, men som under Forhandlin-
gerne bleve Selvfærdighedens ivrige Forsvarere. Ogsaa fandt
han senere hen Flere af disse, der ligesom forfærdedes over
sine egne Gjerninger efter Kongevalget, og med bange Hjærter
saae Fremtiden i Møde. Den første Samling var imidlertid i
Hovedsagen høist fredelig, og Eftermiddagen henrandt under
venlige Hilsener, forsigtige Nærmelser, Stiftelse af nye Be-
kjendtskaber, som under harmonerende politiske Anstuelser ofte
bleve Grundvolden til varigt Venskab ¹⁾ og Meddelelsen om den
forskjellige Stjebne, som var truffen Enhver i den huuslige
Indretning. — Prindsen skulde efter Bestemmelsen være kom-
men den 8de, men kom først den 9de. Han var bleven for-
sinket af en svensk Udsending, Lagmand Flock, som efter Nygtet

1) Omendkjønt Forsølgelse og Had formeblst forskjellig politiske
Meninger, hvis Værd Liden alene kan lære, er velsindede Mænd
uværdig, og Forfatteren dermed aldrig har besmittet sit Sind,
saa er det vist, at Harmoni i Anstuelse om Fædrelandets Forhold,
og om Midlerne til at fremme dets Vel, giver Anledning til de
varmeste Venskabsforbindelser, og Forfatteren har under sit Op-
hold paa Gidsvold sluttet Venskabsforbund med flere Landsmænd,
grundet paa denne Harmoni, som siden aldrig ere blevne svækkede.
Døden har ogsaa formindsket denne lille Skare; men vanskeligen
er noget Venskabsforbund sluttet under Fædrelandets Crisis mel-
lem Meningsfrænder, som har været varmere i sin Begyndelse,
og er vedligeholdt med mere Trofast indtil Dagens Ende. Sam-
me inderlige Forbindelser fandt vist ogsaa Sted paa Selvfærdig-
hedspartiets Side.

bragte nye Stræmsler fra den svenske Regjering, der vare ligesaa spildte som de foregaaende. Ved Siden deraf bragtes mangfoldige Nygter i Omløb iblandt Forsamlingens Medlemmer, som skulde berolige Gemytterne angaaende Rigets Stilling. Udlandets Politik skulde have forandret sig med Hensyn til Norge; store Partier Kornvarer skulde være ankomne til Bergen ¹⁾, og Fiskeriet for Trondhjems Regning havt det heldigste Udfald. Men disse og andre Nygter bares om i Forsamlingen paa forskjellige Maader. Nogle ansaae det for Forræderi mod den gode Sag at tvivle om Sandheden af slige Fortællinger, medens Andre tvivlede baade om Sagen selv og den Frelse, som derved skulde vindes.

Den 10de April, Rigsforsamlingens første Sessionsdag, oprandt mild og klar, og ingen Taage formørkede Horizonten, som i flere foregaaende sollose Dage. Alle Deputerede bleve om Morgenens ved omsendte Bud tilsagte at møde i Kirken Kl. 11. De forsamledes paa Kirkegaarden, og de saa Dieblikke, som forløb før Prindsens Ankomst, anvendtes til at hilse nyligen ankomne Repræsentanter, som formedelsk det slette Føre vare blevne forsinkede. Prindsen kom, ledsaget af Regjeringsraadet, og for ham paraderede en Deel Jægere til Hest og til Fods. Hele Prindsens Færd og Væsen under hans Ophold i Norge før Kongevalget var i højeste Grad simpelt. Ingen stor Staldetat, ingen glimrende Equipager, ingen stor Overdaad

1) Man tilskrev disse Forsendelser mestendeels den norske Sendemand C. Anfers Bestræbelser, som opmuntrede Rjsbmand i det nordlige England til disse Afstibninger; men Anfers fortrykte Stilling i London, formedelsk private Gjældsforhold og Mangel paa Remisser fra den norske Stat, lammede hans Virksomhed. Beløbet af disse Tratter dækkedes med Rste, og først efter Foreningen med Sverige kunde denne Gjæld ganske afbetales.

ved hans Taffel, ingen rundhaandet Odselhed med Hensyn til Oresudgifter. Han færdedes som en Privatmand, og satte sig fuldkommen ind i de simple Former, som herskede i Norge. Om han end ikke var ligegyldig for Livets Nydelse, saa til-egnede han sig dem ikke i Hoffernes kostbare Stiil, og viiste ingen fyrstelig Pragt. Man tænke sig ikke Norges Prindsregent, ei engang Norges Konge, som de Konger, der synes i Thronens Glands ligesom at søge Beskyttelse for dens gamle Rettigheder. Norges Konge var simpel i sit Væsen, som det Lands indre Forhold, hvis Throne han vilde bestige. Med samme Simpelhed fremtraadte han ogsaa i Dag. Han hilsede Forsamlingen venligen med de Ord: „Vi ville, mine Herrer, udbede os Himlens Betsignelse til vort vigtige Foretagende.“ Derpaa gik han ind i Kirken, hvorhen den hele Forsamling fulgte ham uden nogen bestemt Orden, og den tog Plads i Kirkens nederste Stole, som til den Ende vare blevene ryddiggjorte. Oldingen, Professor Leganger, besteg Prækestolen, og holdt en Tale, hvis Thema var: „Enhver, der efter Christi Exempel opoffer sig for den gode Sag, fortjener Udødelighed og erholder den.“ Sproget i Talen var i Almindelighed godt, og den havde sine vakkre Steder, som gik til Hjertet. Den Roes, som Taleren i rundt Maal tildeelte Prindsen for hans Opoffelser og for de Belgjærninger, han havde skjænket det mishandlede Folk, saavelsom hans Opfordring til Rigsdagsmændene at hylde Prindsen som Landets Frelser, var en Gjenklang af de Toner, som paa den Tid fast uden Undtagelse gik igjennem alle Templer i Norge, og Prindsens personlige Nærværelse kunde ikke bidrage til at nedstemme den. Mindre behagede Oldingens meer velmeente end betimelige Formaning til Rigsforsamlingen „at betænke at Enhed i Bestyrelsen giver

Kraft, hvortil sviedes Advarsel mod, „i Regjeringsformens Dannelsse at overlade sig til Phantasiens Spil.“ Denne Deel af Taleren bedømtes skarpt af Flere ¹⁾. Efter Prækenen gik imidlertid Forsamlingen op til Doffers, og denne Beslutning var saa meget Diebliffets Foster, at den ene Repræsentant maatte laane den anden Dofferbidrag. Efter Kirketjenesten reiste alle Repræsentanterne, uden nogen Orden eller Parade, til Værkets Hovedbygning, i hvis Vestibul de forsamlede sig, for at følge Ceremonimesterens — Ritmester Eliesons — Vink at indlevere sine Adresser. Nogle af Forsamlingen yttrede Utilfredshed med, at denne Overleveringsakt af Fuldmagterne ei skede paa en høitideligere Maade. Elieson optraadte i Distrikternes alphabetiske Orden de Repræsentanter, som skulde indlades, og enhver Byes og ethvert Amts Repræsentanter bleve paa eengang indladte. I det Værelse, hvor Adresserne modtoges, var Prindsen, Regjeringsraad Sommerhjelm, Biskopperne Bæch og Bugge, og de sidste trende Herrer reviderede, som i en Committee, de indleverede Fuldmagter. Fuldmagternes Revision kunde endnu ikke beqvemt overdrages Forsamlingen selv, hvis Virksomhed endnu i ingen Henseende var ordnet. Prindsen paatog sig saaledes selv at afgjøre de Spørgsmaal, som i Henseende til Fuldmagterne kunde opkaftes, ligesom han selv havde bestemt Reglerne for Repræsentantvalget ²⁾.

1) Der er sælbet en ufordeelagtigere Dom af andre Forfattere over denne Tale, men Forfatteren har nedskrevet sin efter sin Dagbog, og efter det Indtryk, som den gjorde paa ham, da den holdtes.

2) Saaledes var f. Ex. Capitaine, nu Statsraad, Nøksfeldt valgt haade for Artilleriet og for Bergens By. Prindsen bestemte da, at han skulde møde for Artilleriet, og at Melker — som da var i Christiania i anden Anledning — skulde indtræde i hans Sted for Bergen, som den der efter de Valgte havde de fleste Stem-

Derved simplificeredes og forkortedes Rigsforsamlingens Arbejde, da denne Revision ved følgende Stortthing ofte har været vanskelig, og især ofte medtaget en lang Tid.

Da Forfatteren overleverede Prindsen Adressen for Nednæs-Lehn, yttrede han med Mildhed, at det havde været ham en Fornøjelse at føie et almindeligt Onske ved at tilstaae Valgmændene for Nednæs-Amt deres Ansøgning om at maatte vælge Forfatteren ¹⁾. Da Fuldmagterne vare overleverede, gik der efter den hele Forsamling af Repræsentanterne til Bords, de saa undtagne, som vare indbudne til Prindsens Taffel, som denne Dag var Hovedstadens Deputerede. Der blev spist i tvende Værelser ved lange Borde, omgivne af Bænke; Repræsentanterne sadde blandede mellem hverandre, og Kammerherre Anker og Kjøbmand Cappelen paatog sig en Værts Forretning. Dette var saaledes den første Spiseforsamling af den Art, som bestod af de meest blandede Medlemmer, der siden saa ofte ere gjentagne ved vore Stortthingsmøder, og let var i Sandhed denne Overgang til Klassefernes Sammenblanding ogsaa ved Spisebordet; thi ingensteds staae de forskellige Borgerklasser

mer. Major, nu Statsraad, Sibbern var iligemaade valgt for agershusiske ribende Jægere og for Smaalehnens Amt. Prindsen bestemte, at han skulde tage Sæde for Jægerne; men der kom Ingen istedet for Amtet.

- 1) Der er anført i foregaaende Deel, at Valgforsamlingen i Følge Regentens Skrivelse af 26de Februar ei troede sig berettiget til at vælge udenfor sin egen Midte. — Prindsen underholdt sig nogle Dieblkke med Bonderepræsentanten fra Holts Sogn, Lehnsmænd Thor Lilleholt, som han gientjendte fra sit Ophold paa Næs. Han spurgte ham om Holts Sogn havde sit Sædekorn, og da Thor svarede, at ikke Halvdelen af Sognet havde dette, beklagede han det veemodigen, og yttrede Haab om saa stor Tilførsel inden 3 til 4 Uger, at ogsaa denne Trang vilde blive afhjulpen.

hverandre saa nær som i Norge, og ingensteds gjælder den ydre Afsondring af Borgere, hvis Stilling i Livet frembyder Ulighed med Hensyn til uvæsentlige Fortrin, mindre end her. Denne Dags Anretning var tarvelig men god. Marskalkens Foranstaltninger til Repræsentanternes Bespisning vare i Rigsdagens Begyndelse tilstræffelige til at fyldestgjøre deres Fordringer, men det varede ikke mange Dage inden Beværtningens Gensformighed og Slethed opvakte Mængdens Klagen og Rnuren. — I dette første Spisemøde var der endnu mestendeels en munter Tone, og man hørte ikke endnu de sarmende Stridigheder, der senere hen stundom bleve ligesom en Fortsættelse af Mødets vanskelige Forhandlinger, og af de forskellige Partiers Meningsstrid. Dette var stundom Tilfældet baade ved Rigsforsamlingen og ved paafølgende Storthing. Mænd, hvis Stemme sjældent hørtes i Thingsalen, vare ofte veltalende ved Spisebordet, hvor Enhver uden Tvang og Orden kunde blande sig i Samtalen. I denne Dags Møde sporedes ingen Stridsfyge. Mødets Vigtighed optog Alles Tanker, og Ingen kunde gjøre sig Begreb, hverken om Forretningernes Gang, eller om hvilken Mening vilde blive den herskende. Efter Bordet opførtes Janitscharmusik i Vestibulen, der siden saa ofte opmuntrede Forsamlingen. I dette lille Corps, som efter Prindsens Ordre gennem Oberst, siden Statsraad, Hegermann var sendt til Gidsvold, udmærkede sig især en Trompetblæser, hvis gennemtrængende Toner og færdige Spil ofte vandt Forsamlingens Bifald. Kl. 7 skiftes Repræsentanterne ad, og hver drog til Sit. Om Aftenen fortalte Forsfatterens Broder, Regeringsraad Hall, ham, at den svenske Udsending, Lagmand Flock, havde bragt Prindsen Castlereaghs Budskab til den engelske Minister i Stockholm, Thornton, at den engelske Regering fremdeles

vedblev sin Beslutning at understøtte Sveriges Sag, men at Prindsen ikke desto mindre haabede det Bedste af den engelske Nations Enthusiasme for Norges Frihed. Forfatterens Tvivl mødte i den Henseende ikke hans Broders Haab. Flere Medlemmer, som hørte til Oppositionen, fortalte, at Prindsen havde haft dem dygtig i Skole for deres Mistillid til den gode Sags Fremgang. Forfatteren var, som ovenfor fortalt, sluppen vel derfra.

Den 11te April om Formiddagen indsendt alle Repræsentanterne sig i Hovedbygningens Vestibul for at bivaane Mødets Aabning. Forsamlingens Dekonomiforstander, der, som før bemærket, tillige forrettede en Ceremonimesters Tjeneste, optraadte igjen alle Forsamlingens Medlemmer efter Stædernes og Districternes alphabetiske Orden, og de optraadte, som hørte til et District, steg derefter op i den til det store Møde bestemte og dertil dekorerede Sal. Efterhaanden som de indtraadte i Salen, toge de Sæde paa lange med rødt Klæde overtrukne Bænke, som i to Rader vare opstillede langs med den aflange Sals største Vægge. Da disse efterhaanden bleve fyldte, bleve nogle faa Medlemmer fra de Districter, hvis Navne hørte til den fjærneste Bogstavrække staaende paa Gulvet, og for dem opstilledes Stole ¹⁾). Repræsentanterne opstege i følgende Orden ²⁾):

Agershuus Amt:

Kammerherre Anker.

1) Da Forsamlingen siden ordnedes og enkelte Tvarbænke anbragtes i den ene Ende af Salen, var det kun Repræsentanten fra Østerrigssger, som fik Stol.

2) I Bergelands citerede Skrift Bilag Pag. 13 ff. findes disse Repræsentanters Afgang og nærværende Stilling.

Sørenskriver Falsen.

Bonden Ch. Kollerud.

Agershuus ridende Jægerkorps:

Major B. C. W. Sibbern.

Agershuus Skarpskytter-Regiment:

Oberstlieutenant Stabell.

Commandeersergeant J. Mølleby.

Arendal:

Distriktslæge N. Møller.

Artillericorpsset:

Capitaine P. Møhsfeldt.

Sergeant H. Haslum.

Bergen:

Sørenskriver B. A. Christie.

Grosserer Melzer.

Grosserer Jens Mølsesen.

Residerende Kapellan J. Rein.

Bergenhusske Infanteriregiment:

Capitaine D. E. Holck.

Musiketeer N. J. Løftens.

Nordre Bergenhuss Amt:

Cancelliraad, Sørenskriver L. J. Jørgens.

Sognepræst N. Nielsen.

Bonden P. Hjermand.

Søndre Bergenhuss Amt:

Sørenskriver Koren.

Sognepræst G. E. Tersin.

Bonden B. A. Gjerager.

Bradsberg Amt:

Kammerherre, Amtmand Løvensfjeld.

Justitsraad Cloumann.

Bonden Tollef D. Huvestad.

Busseruds Amt:

Provst F. Schmidt.

Foged J. Collett.

Bonden Ch. Hoen.

Christiania:

Profesfor Georg Sverdrup.

Toldprocureur Ch. F. Dmsen.

Christians Amt:

Sognepræst H. J. Stabel.

Sorenskriver L. Weidemann.

Bonden N. Lysgaard.

Christiansand:

Nes. Kap. N. Bergeland.

Grosserer D. C. Mørch.

Christiansund:

Rjebmand J. Mose.

Drammen:

Forvalter N. Scheitlie.

Frederikshald:

Cancelliraad, Byfoged C. A. Dahl.

Frederikstad:

Cancelliraad, Byfoged N. M. Heiberg.

Hedemarkens Amt:

Amtmand Bendek.

Sorenskriver Rjonig.

Lehnsmænd D. D. Evenstad.

Holmestrand:

Sognepræst H. H. Nysom.

Jarlsbergs Grevskab:

Grev Herman Wedel-Jarlsberg.

Sørenskriver G. P. Blom.

Bonden D. H. Apnæs.

Ingenieurbrigaden:

Capitaine H. F. N. Sibbern.

Kongsberg:

Bergmester P. Steenstrup.

Kragerø:

Auditeur, Byfoged C. H. Hornemann.

Laurvig:

Justitsraad, Byfoged Diriks.

Laurvigs Grevskab:

Proprietair J. Hesselberg 1).

Skibscapitaine M. Grønneberg.

Klokker D. D. Amundrød.

Listers Amt:

Kjebmand G. Lund.

Foged J. Erichstrup.

Bonden L. J. L. Lundegaard.

Mandals Amt:

Bonden D. H. Lemsland.

— C. H. Jaabæk.

— C. N. Eg.

Molde:

Byfoged F. Møghfeldt.

Moss:

Auditeur, Byfoged G. Wulfsberg.

1) Er forlangt død.

Nedencæs Amt:

Jernværkseier Jacob Hall.

Sognepræst H. J. Groggaard.

Lehnsmænd Thor N. Lilleholt.

Nordensfieldeste Infanteriregiment:

Capitaine P. B. Prydg.

Musketeer H. E. Baagaard.

Norske Jægercorps:

Capitaine P. N. Fleischer.

Corporal N. Dyhren.

Opplandske Infanteriregiment:

Oberst D. Hegermann.

Commandeersergeant Haraldstad.

Porsgrund:

Großserer Jørgen Hall.

Naaabygdelagets Amt:

Sørenskriver L. Bryn.

Bonden E. L. Lande.

Lehnsmænd D. K. Iveten.

Romsdalens Amt:

Amtmand H. M. Krohg.

Provst Stub.

Bonden E. D. Valsø.

Roraas Bergcorps:

Capitaine N. Flor.

Stien:

Großserer D. v. Cappelen.

Smaalehnenes Amt:

Provst P. Hount.

Bonden J. Hansen.

Stavanger:

Kjohmand P. B. Rosenkilde.

Stavanger Amt:

Sognepræst L. Østedahl.

Kjohmand C. Mølbaek.

Bonden N. D. Regelsaad.

Sødefensionen:

Commandeur J. S. Fabricius.

Lieutenant T. Konow.

Underofficer P. Johnsen.

Matros Even Thorsen¹⁾.

Søndenfjeldske Dragonregiment:

Ritmester Ramm.

Corporal P. Paulsen Bakke.

Søndenfjeldske Infanteriregiment:

Oberst, Kammerherre D. F. Petersen.

Musketeer D. Svendsen.

Søllemarkske Infanteriregiment:

Capitaine E. S. Høyum.

Commandeersergeant G. M. Nøed.

Trondhjem:

Statsraad, Justitiarius Rogert.

Grosserer P. Schmidt.

Nordre Trondhjems Amt:

Klokker L. Forsæth.

Sørensskriver Rambeck.

Sognepræst Darre.

1) Lever endnu i fattige Kaar i Dybvaaes Præstegjeld.

Trondhjemske Dragoncorps:

Premierlieutenant F. H. Heidemann.

Quartiermester P. J. Grøgaard.

Første Trondhjemske Infanteriregiment:

Capitaine G. U. Basmuth.

Sergeant D. L. Skevig.

Andet Trondhjemske Infanteriregiment:

Capitaine J. Lange.

Sergeant H. A. Gedeboe.

Tønsberg:

Grosserer Carl Stoltenberg.

Vesterlehnste Infanteriregiment:

Major Ely.

Underjæger D. Bjørnsen.

Østerriisøer:

Rjøbmand, Jernværkseier H. Carstensen.

Efter et kort Ophold, hvorunder der herskede en dyb Taus-
hed, som en Følge af Forsamlingens høitidelige Stemning i
Forventning om hvad der skulde komme, anmeldtes Prindsens
Ankomst. Foran ham gik en stor Mængde civile og militaire
Embedsmænd, Par om Par, der efterhaanden, som de kom til
den øverste Ende af Salen, høiede sig om et for Prindsen paa
en Forhøining anbragt Sæde, der iøvrigt kun var en silkebe-
trukken Bænestol. Prindsens Følge opstillede sig i to Rækker
paa Gulvet. Salens Vægge vare behængte med Granbar¹⁾,

1) Saalænge Granbaret var friskt, sporedes derafingen Ulempe, men
efterhaanden som det tørrede, faldt Raalene ned paa deres Hove-
der og Klæder, som sadde langs Væggene. Saa ofte Forfatte-
ren og hans Contubernal kom hjem til deres Logis, maatte de
fille dem ved dette Rigsdags-Tnug.

og prydede med adskillige, tildeels smukke tildeels frivole, Malerier, og deriblandt paraderede Kong Christian den 4des Portrait i Regemåstørrelse midt paa Væggen ¹⁾. Prindsen tog Sæde og aabnede Rigsforsamlingen med følgende Tale:

„Nordmænd! Helligt er det Kald, som samler Eder ved Fædrelandets Alter. Det norske Folks Hu staaer til Eder, dets udvalgte Mænd, at I ville vide med Wiisdom og Samdrægtighed at grundlægge den Statsforfatning, af hvilken nærværende og kommende Slægter kunne vente Held, Orden og Velstand inden Riget.

„Den viseste Regjeringsform er uden Tvivl den, som, sikrende Borgerfred og Lovenes Hellighed, giver den udøvende Magt Myndighed til at udrette alt Godt, og til at haandthæve Lovene; men I skulle ikke kunne give Norge en Regjeringsform, der svarer til Folkets Forventning, uden ved samdrægtigen at ville virke til et og samme Maal: Folkets Lyksalighed. Banlyser enhver Tvivl, Frygt eller Mistanke fra Eders Barm, naar det gjælder om at bestemme Norges Grundforfatning; ethvert Medlem af denne Forsamling vise sig som trofast, retsindig Nordmand, og, idet han yttre sin Overbeviisning, tænke han tilbage paa de Medborgeres Stemning, i hvis Navn han taler!

„Skulde Nogen fortælle Eder, at Norge ikke kan bestaae som selvstændig Stat, da lue Kjærlighed til Fædrelandet dobbelt høit i Eders Barm; da mindes hine Oldinge, hine kraft-

1) De andre Malerier bleve siden nedtagne og Christian den 4des Portrait, copieret af Professor Hansen efter Carl v. Mandern, var det eneste som hængte tilbage i Salen, indtil det ombyttedes med et Portrait af Prinds Christians Søn. Hiint er nu i Forfatterens Børge.

fulde unge Mænd, der hode Eder Held til det Hverv, I gif hen at røgte! Hine sagde: vanslægter ei fra Fædrene, og disse: stoler paa den Kraft, som hviler i vor Arm som i vor Willie! Er det norske Folk da ikke mere sine Fædre ligt? Skulde Sønnerne ikke ligesaa godt som de kunne forsvare deres Fjælde? Ere vi ei vante til Savn, og kan noget Slags Savn lignes ved Frihedens? Staaer det ei i Folkets Magt at indrette sin Regjeringsforfatning efter Statens Løb og de Midler, den besidder i sit Skjød? — Norge har ingensinde forlangt, at Danmark skulde afholde dets Statsudgifter; i fredelige Tider har dette Rige givet Overskud i Statskassen; og skulde Sverige ønske Forening med Norge for at forsyge det norske Folk med Almisse? — Hvortil lede endeligen disse bange Tvivl? — kun til frivillig Underkastelse. I Sandhed, hvad var vel det Folk værd, der frygtagtigen opoffrede sin Selvstændighed og Ære? — kun de Slavelænker, som fra Evigheden vare beredte for samme!

„Dog Held os! Vi ere ei vanslægtede! Med høi Følelse af eget Værd har det hele Folk i Herrens Tempel aflagt den høitidelige Ed, at hærde Norges Selvstændighed. Denne Ed skulle I besegle, trofaste Nordmænd, ved at grundlægge den Regjeringsform, under hvilken I ville leve og som I ville forsvare mod ethvert Forsøg paa at kuldaste den. Mistvivler ei om, at I jo besidde Kraft til selv i Modgang at haandthæve den, og mistvivler ei heller om, at en rejsfærdig Gud beskytter et frit og ubetvunget Folks Anstrængelser. Herren er mit Haab og min Tillid!

„Jeg har anseet det for min første Pligt, som dette Lands Regent, at kundgjøre Nationens fredelige Forhold til andre

Magter, og indtil denne Dag er ingen ny Fiendskabelighed af nogen Magt øvet mod Norge.

„Jeg har tilskrevet alle de Fyrster, hvis Venfskab er væsentligt for Norge, og af hvis Retsindighed man kunde haabe Bistand ved en saa rettfærdig Sag, saasnart Omstændighederne tillade dem at yttre deres Sindelag til vor Fordeel¹⁾. Rigets affondrede Beliggenhed har endnu tilbageholdt disses Svar, men imidlertid er det engelske Flag gjenseet og med Glæde modtaget i norske Havne. — De Svenskes Konge har jeg tilskrevet saaledes, som det skal blive forelagt Rigsforsamlingen; men denne Monark har sendt min velmeente Skrivelse uaabnet tilbage.

„O! Gid den Konge, der siger at ville være det norske Folks Fader, ogsaa vilde ære dets Rettigheder og skjænke Norge Fred og lykkelige Dage! Vi ønske os kun at leve uafhængige, i god Forstaaelse med et i sig selv agtværdigt Nabofoik.

„Jeg skulde ansee det for en kjær Pligt, hvis jeg udførligere med nogen Sandsynlighed eller Visshed kunde skildre Norges politiske Stilling, men Ingen formaaer at forudsee de Begivenheder og Omvæltninger, som Europa i det Hele eller enkelte Stater kunne være underkastede forinden den almindelige Fred gjengiver No, og kalder Lykfelighed og Velstand tilbage. Held imidlertid det Folk, som uagtet Trængsler og mangehaande Gjenvordigheder med uroffelig Trofskab, først mod sin egen Konge og siden mod sine egne Rettigheder og sit Nationalværld, bestaaer den gode Strid indtil blidere Dage oprinde! Europa

1) Med Conferentsraad Anker havde han nemlig tilskrevet Keiseren af Østerrige, Keiseren af Rusland, Kongen af Preussen, Prindsregenten af England, Præsidenten i de forenede Stater, og gennem Consul Konow Prindsen af Oranien.

skal ikke nægte det sin Høiagtelse og Beundring, og kommende Slægter skulle velsigne dets Minde. Ja, Held Norge!”

Dette Udraab „Held Norge!” gjentog hele Forsamlingen 3 Gange og Prindsen vedblev derefter saaledes:

„Jeg indbyder Rigsforsamlingen til at vælge sig en Præsident, som kunde omberle ugentligen, saavel som en bestandig Sekretair, og til at udarbeide Forslaget til Constitutionen vil det findes fornødent at udvælge en Committee, bestaaende af Medlemmer fra de forskjellige Stifter.

„Regjeringsraadet skal være beredt at forelægge de Oplysninger om Rigets Resourcer, som have været mulige at forskaffe i en saa kort Tid, men saasom Tidsomstændighederne forhindre den i sig selv vidtløftige Opgjørelse af de gjensidige Fordringer med Kongeriget Danmark, og Rigets Indtægter og Udgifter desuden ei lade sig bestemme efter et Krigsaar som det afvigte, ligesaalidet som ubetinget efter fordums Fredsaar, saa vil ei heller noget fuldstændigt Budget for Aaret 1814 kunne forelægges Rigsforsamlingen. Jeg ønsker derimod, at det efter Constitutionens Bestemmelse maatte overveies, om ikke Tilforordnede af Rigsforsamlingen kunde tilligemed Regjeringsraadets første Departement udarbeide Rigets finansielle Etat og Forslag til nye og nødvendige Hjælpemidler for Finantserne.

„Den til Næringsveienes Oplivelse saa uundværlige Aaaneindretning, som under 5te Januar d. A. blev antagen af sammes Constituentere, er hidtil standset i sin Virksomhed, fordi de senere indtrufne Omstændigheder have gjort en Forening om en Nationalbank ønskelig, hvis Plan ligeledes skal forelægges Rigsforsamlingen til Bedømmelse ¹⁾. Overhovedet venter jeg

1) Dette gif dog ikke i Opsyldelse, da Forsamlingen gif en anden

med Fortrøstning af den Bistand af Rigsforsamlingen, som Kjendskab til Land og Folk, og som varm Følelse for Norges Vel vil indgive hvert dens Medlem.

„Mine Hensigter kjendes af Alle; i redelig Villie skal Ingen overgaae mig, og min bedste Løn skal til alle Tider være Folkets Kjærlighed og de Retslafnes Hoiagtelse.“

Prindsen havde nedskrevet sin Tale paa et Papir, som han havde i Haanden, dog holdt han den med Frihed, Kraft og Værdighed. Den gjorde stort Indtryk paa de Tilstedeværende, endskjønt enhver Deel deraf umuligen kunde tælles Alle, ligesom den indeholdt mange Tirader og Forudsætninger, som ikke kunde taale udadlet Drøftelse. Prindsens Ansigt var blegt. — Nogle vilde endog have bemærket Spor af Taarer i hans Dine, og enkelte Gange skjælvende hans Tone; men da han kom til det Sted i Talen, hvor han dadlede den Kleinmodighed, som ikke tiltroer Norge Kraft til at bestaae som selvstændig Stat, steg Affecten, Stemmen blev høiere, og ligesom tordnende. Forfatterens Sind blev dybt nedstemt ved dette Sted i Prindsens Tale. Han hørte her en fast Beslutning, og Alt bebudede, at den var tagen med modent Overlæg, ligesom han vidste, at Prindsens Dnske og Hensigt, at fremme Norges Gavn, var oprigtig og ædel, medens han paa den anden Side overveiede Landets smaa Midler til at understøtte en Plan, hvis Grundvold undergroves af Europas mægtigste Stater. Derhos forudsatte Talen — klogt nok til Hensigtens Opnaaelse — en almindelig Attraa efter at forsvare den absolute Selvstændighed, som ingenlunde kunde siges at være tilstede,

Bei i sin Beslutning. Der vare besuden mange Omstændigheder, som hindrede Oprettelsen af en Bank paa den Tid.

endstjont den visseligen havde dybt rodfæstet sig i mangen en fædrelandssindet, forstandig og rettsindig Nordmands Barm. Talens Udtryk faldt saaledes paa en forskjellig Grund, eftersom Haab eller Tvivl opmuntrede eller ængstede de forskjellige Gemytter. Forfatteren vovede imidlertid kun at aabne sin Ængstelse for fortrolige Venner; thi det begyndte allerede at blive betænkeligt at yttre Tvivl om en heldig Fuldbgyrdelse af Selvstændighedsværket i den anlagte Stiil. Den Trøst, som Prindsen gav med Hensyn til Norges fredelige Forhold til Udlandet, opmuntrede kun rettroende Gemytter; den var ingen for dem, som vidste at Krig med dens rædselsfulde Følgesvende, Hungersnød og Næringsløshed, omspændte Landet fra alle Kanter. Men hvad der endog kunde siges mod flere Bendinger i denne Tale — dens rieblikke Virkning var utvivlsom. Alle Tilstedeværende, Alle, i hvis Hænder den faldt, vare udtømmelige i at rose Prindsens Talegaver, og Mange roste Talens Indhold.

Det franske Brev, som Prindsen havde sendt Sveriges Konge, men uaabnet var bleven sendt tilbage, blev oplæst af Statsraad v. Holten, først paa fransk og siden paa dansk, men han skilte sig maadelig ved begge Dele. Hvor vel end dette Brev var skrevet, kunde der ikke være stor Interesse ved at høre et Brev forelæse, der ikke havde naaet sin Bestemmelse. Nu beviiste det kun Prindsens Evne til at udtrykke sig med Held, og derom havde Forsamlingen forud det høieste Begreb ¹⁾.

Da Prindsen med sit Følge havde forladt Forsamlingen, skred den efter den i Talen skete Opfordring til Valg af Præsident, Vicepræsident og Sekretair. Valget faldt paa Kammer-

1) See Bilag 1.

herre Anker til Præsident, Statsraad og Justitiarius i Trondhjem's Overret, Rogert, til Vicepræsident, og Sørenskriver Christie til bestandig Sekretair. Kammerherre Anker fremstod derefter og med saa Ord komplimenterede Forsamlingen. Han udbad sig dens Overhørelse under det ham paalagte Hverv at lede Forretninger, som vare ham ubekjendte, men som den af hans Medrepræsentanter viiste Tillid gjorde ham til Pligt at modtage. Derhos gjorde han opmærksom paa, at Forsamlingen, i Følge Prindsens Bestemmelse, om 8 Dage maatte være betænkt paa et nyt Præsidentvalg. Efter en kort Bulder i Forsamlingen, hvis Skridt endnu ikke vare ordnede ved noget Reglement, bestemtes, at der skulde udnævnes en Committee bestaaende af 6 Medlemmer, for at forfatte et Reglement for Næstedsdagens Forhandlinger, samt en Takadresse til Prindsen for hans Bestræbelser for Landets Vel under den midlertidige Regjering, hvilken Adresse næste Dag skulde forelægges Forsamlingen til Bedømmelse. Nødvendigheden af et Reglement viiste sig allerede i dette Møde. Den talrige Forsamling taledede den Dag i Munden paa hverandre som i en Committee, der bestaaer af saa Medlemmer; Tongerne løsnedes under den almindelige Snakken og Forvirring, og den Frygt forsvandt, der som oftest holder utilbørlig Snakksomhed i Alve, naar Talerens Foredrag lyder ene i en Forsamling af agtede Medborgere. Det hendte endog den Dag, at enkelte Medlemmer toge Præsidenten Ordet af Munden, og blandede sig i Forretninger, hvis Udførelse efter deres Natur ene tilkom ham. Til Medlemmer af Reglements-Committeen udnævnedes: Sverdrup, Om- sen, Hegermann, Falsen, Bergeland og Diriks. Forsamlingen opløstes derefter og Mødet berammedes igjen til næste Dags Middag Kl. 12, til hvilken Tid Committeeen troede at blive

færdig med sit dobbelte Arbeide. Man seer, at der til vigtige Arbeiders Udførelse gaves i dette første Thingmøde kun forholdsmaæssig liden Tid, hvoraf fulgte megen Simpeltid saavel som et kort Omfang i Bestemmelserne, og let fremmedes Arbeidet under Forsamlingens Hænder. Den uøvede Haand var raske end den øvede senere blev. Paa de følgende Storing gik Committeeens Behandling af Udkastet til et Reglement, og Debatterne derover, sædvanligen langt ind i dettes Forhandlingstid. Derhos havde Rigsforsamlingen faa, skjønt høist vigtige, Gjenstande at behandle, og disses Klassifikation, og Committee-Afdelingernes forskjellige Virkefærd, som stedse har været saa vanskelig at ordne, kunde forbigaaes. Reglementet kunde indskrænke sig til almindeligen at ordne det indvortes Polit.

Der forløb derefter et Par Timer før Forsamlingen gik til Bords, og kort før Bordsædet anmeldtes, at Prindsen havde Noget at berette Forsamlingen. Den større Deel deraf forsamledes derfor i Vestibulen, hvor Prindsen indfandt sig, og med en venlig Mine erkyndigede sig om, hvorledes Repræsentanterne vare indlogerede. Han tilspøiede, hvor ugerne han havde erfaret, at nogle Repræsentanter ikke havde det efter Ønske; men at Anstalt var truffen til, at man nærmere kunde rykke sammen. Derpaa sagde han, at det var ham en Fornøjelse at kunne berette Forsamlingen, at Orlogsbriggerne vare conserverede for Fædrelandet, og at kun Briggen Allart havde gjort et forgjæves Forsøg paa at fortrække, men som ved det norske Mandskabs Kjærlighed var bleven forhindret. Prindsen yttrede, at Officererne paa Allart, efter hans Overbeviisning, ved denne Leilighed havde handlet mere efter Pligt mod deres Souverain, end efter Hjertets Følelser, som bød dem at for-

svare Norges Sag ¹⁾. En glad Mumlén hørtes i Forsamlingen ved dette Budskab. „Forsamlingen — heder det i Forfatterens Dagbog — gik nu til Bords, spiste og drak, sang Drikkeviser til Norges Fre, og en til Prindsens, der var forfattet af Pastor Rein, og i mine Tanker hørte til hans mindre gode Digter=Arbejder, streeg Hurra, klappede i Hænderne, hørte Janitscharmusik — kort der var en Glæde og Larm uden Ende, morsom nok for Mange, men en dræbende Qval for den, som savnede det rolige Huusliv, og hvis Sjæl var opfyldt med bange Anelser om Fremtiden.“ Senere hen paa Dagen fortælt, at Prindsen havde over Sverige faaet officielle Dokumenter i Hænde, udstedte af Castlereagh og en russisk Minister, som erklærede, at Norge skulde erobres, om det ei frivilligen forenede sig med Sverige. Derved dæmpedes vel den muntre Stemning, men Selvstændigheds=Mændenes Mod nedsløges ikke, ligesaa lidet som deres Haab om at en Forandring i den udbortes Politik skulde give Norges Sag en bedre Bending.

Forsamlingen begyndte allerede i Dag at gruppere sig i de snevrere Kredse, hvori Medlemmerne valgte deres Omgang udenfor de store Møder og deres Bopæl. Forfatteren og hans Stuefælle søgte deres hos Kammerherre Anker, der havde faaet sit bekvemme Logis, bestaaende af flere Værelser, i en af Hovedgaardens Sidebygninger. Der samlede de tilligemed Wedel, Løvenskjold, Sørenskriver Blom, og ofte Wergeland, tilligemed Nogle af de Medlemmer, der deelte Tviolens Menin-

1) Commandeur Lütken opfordrede de i Norge værende danske Sø-officerer til at vende tilbage til Danmark, da de ellers maatte tilskrive sig selv Følgerne af deres Ulydighed. De fleste bleve dog, saavidt vides, i Norge, mestendeels af Hengivenhed for Prindsen og den Sag han forsvarede, Nogle og fordi dem fattedes Midler til at fortsætte Reisen. I foregaaende Deel er fortalt, hvad der i den Anledning skede.

ger med hverandre. — Man kan ikke let tænke sig en elskværdigere, mod sine Omgangsbenner og Gjæster meer opmærksom, og i daglig Omgang interessantere og behageligere Mand end Kammerherre Anker. Især var han et Mønster af en fortræffelig Bert, og Forfatteren tilstaaer gjerne, at han i den Henseende aldrig har fundet hans Mage. Han kjendte i Udøvelsen af sin Gjæstfrihed ingen Grad i det borgerlige Livs Stillinger, ingen Klassifikation mellem sine Medborgere, men stænkede ethvert Besøg sin Opmærksomhed, og uddeelte til enhver Gjæst paa den meest utbungne og humane Maade Hospitalitetens milde Gaver. Videnskabeligen dannet var Anker ikke; men han var en praktisk erfaren Mand, vel bekendt med Borgerlivets Forhold, og beklædte hæderligen de høie Poster, paa hvilke han sattes. Han forstod i en sjelden Grad at benytte kyndige Mænds Naad og Veiledning, og at give Enhver sin tilbørlige Deel af den Roes og Hæder, som ledsagede det udførte Værk. Han var en fin Hofmand uden Falskhed, lagde ikke Skjul paa sin Hjertes Mening, og bevarede i alle sine Forhold den rette Takt og Værdighed, forenet med det simpleste Væsen og den godmodigste Høflighed. Banskkeligt er det at finde en Mand saa agtet i de høiere Kredse, saa udmærket af Rigets Høieste, og saa elsket i sin snevrere Omgangskreds og af sine Undergivne, hvis Ben han i flere Henseender var. Aldrig vil hans Minde udslettes i den Kreds, hvori han virkede. Strax efter Norges Forening med Sverige udnævnedes han til Statsminister, og intet Valg kunde være heldigere. Hvor meget hans rigtige Takt og hans elskværdige Personlighed bidrog i Begyndelsen til at ordne Forholdene i Stockholm paa en god Maade, det bevares i hæderlig Erindring af alle dem, som dertil vare Vidne, og af Ingen meer end de norske Statsraader, som stode

ved hans Side. — Paa Gidsvold levede Anker ikke behagelige Dage, og han befandt sig der tildeels i en ham fremmed Stilling. Hans Mening om Fædrelandets offentlige Stilling og Forhold, og om Prindsens Færd, var fuldkommen den samme som Grev Wedels, som han elskede som Søn og agtede som Landets gjæveste Mand ¹⁾. Uagtet han tog liden Deel i Debatterne, leed han stundom store Krænkelser, fordi han var i det Tilfælde at maatte ved sin Stemmegivning bekjende sig til Meninger, som ei vare Pluralitetens, ligesom han heller ikke kunde siges at være skicket til som Præsident at lede Forretninger. Efter den bestemte Tidsfrist steg han derfor gjerne ned af Præsidentstolen.

I denne Omgangskreds tilbragte Forfatteren mange behagelige Timer under hans Ophold paa Gidsvold, og især knyttedes hans Venfskab med Wedel der end fastere. Nu var der ingen Divergens meer i deres politiske Anskuelser. Foreningen med Danmark, som de forhen betragtede fra forskjellige Synspunkter, var, som det syntes, ugentaldelig hævet, og Begge ansaa Norges Forbindelse med Sverige under en fri Forfatnings

1) Det er imidlertid neppe rigtigt, hvad Bergeland fortæller i sit Skrift 2det Hefte Pag. 32, at han strax efter Norges Skilsmisse fra Danmark „var en af Prindsens ivrigste Beundrere“ og at han siden flistebe Farve efter Wedels Paavirkning. Forfatteren havde Anledning til fortrolig Underholdning med Anker om Fædrelandets Stilling før Grev Wedels Tilbagekomst, der først skede i Februar, og han var en af de Mænd, der meest styrkede ham i hans politiske Anskuelser. Et Udtryk som det anførte kunde vel undfalde Anker; thi han glædedes ved lunefuldt Spøg, og slog selv gjerne den Tone an; men man feiler uden Tvivl naar man troer, at disse Ord vare et Skilt for hans Selvstændigheds-Tro; thi paa Prindsens Bøne til at gennemføre denne stolede han aldrig, ligesaa lidt som han ansaa den passende for Landets Stilling.

Ly som ønskelig og nødvendig. Paa deres Vandringer om Aftenen efter endt Dagarbejde var Fædrelandets Stilling og Anliggender stedse Gjenstanden for deres Samtaler. „Skulde — sagde Wedel — disse Strigere (man erindre sig Wedels skarpe Udtryk, naar han bedømte Andres Færd) have Ret, og vi Uret, skulde det virkelig lykkes Prindsen at sætte Kronen paa sit Hoved trods Europas Beslutning?“ Intet er et stærkere Beviis paa Styrken af Selvstændighedspartiet end Grev Wedels egne Tvivl, som nødvendigen maatte opstaae, naar han oversaa den Mælle af Hædersmænd, der forsvarede en Mening, som var hans egen modsat. Denne Tvivl dæmpede ogsaa Heftheden af Wedels Modstand, og bestemte ham til at være et roligt, skjønt vissefælg ikke ligegyldigt Vidne til Begivenhedernes Gang. Wedel og hans Venner betragtede tildeels, efterat have sat sig ind i den herskende Stemning, Selvstændighedsspørgsmaalet som liggende udenfor Debatternes Omraade i Rigsforsamlingen. Enhver af dem havde beredt sig paa en djærv Modstand, Flere havde udarbejdet lange Taler til Vidnesbyrd om deres politiske Tro, og for at forhindre daarlige Beslutninger. De meddeelte hverandre disse Udarbejdelser, og holdt saaledes et Slags Stuething, hvori de ordnede Statens Anliggender paa deres Viis. Men da de havde overbevist sig om Umuligheden af at høre den raadende Mening, stak de deres Taler i Lommen, og bleve enige om, ikke ved en unyttig Modstand at foranledige end stærkere Udbrud af en i deres Dine forvildet Patriotisme. See vi imidlertid hen til Resultatet, saa var det ene Parties Tausshed ligesaa ønskelig, som det andet Parties høie Toner; thi det første forhindrede Norges Forening med Sverige i en mindre ønskelig Form, de sidste foranledigede mere passende Foreningsbetingelser mellem de tvende

nordiske Riger. Historien maa i Ydmyghed give en høiere Gaand Prisen og Vren. Kun en enkelt Modstander af Selvstændighedsværket — vi ville snart faae Leilighed til at indlede ham i vore Læseses Besjendistab — kunde ikke dølge sin Overbeviisning om Værkets Skrøbelighed og de Farer, som Nationen udsattes for ved at vedblive den begyndte Stiil, men han betalte sin Frimodighed tildeels med mange Krænkelser.

Den 12te April forsamledes igjen Repræsentanterne i Betstibulen, og steg op i Forsamlingen i den Orden, som de i Gaar havde fulgt. Præsidenten foredrog den nedsatte Committees Indstilling om Reglementet. Den bestod i 15 Paragrapher, som derefter bleve debatterede og med faa Modificationer antagne ¹⁾. De fleste have fulgt alle Storthingsforhandlinger igjennem den lange Række af paafølgende Storthing. Det viiste sig imidlertid allerede i denne Forsamling, at der var udeladt adskillige Bestemmelser, som vare nødvendige for at tilveiebringe den Orden og Værdighed i Forhandlingerne, og den Sikkerhed og Rolighed i det indvortes Politi, som udmærker vore Storthing. Tiden til det daglige Møde berammedes noget senere end ved følgende Storthing. Forhandlingerne skulde nemlig ikke begynde før Kl. 10, fordi nogle af Repræsentanternes Bopæle laae saa langt fra Forsamlingsstedet, at de ei før beqvemt kunde møde; men da ingen Hviletid gaves, forkortedes ikke derved Forsamlingstiden. Forøvrigt gav allerede Nigsforsamlingen paa Gidsvold Exempel paa den fast mageløse, skjönt ulige fordeelte, Arbeidsudholdenhed, den strenge Tidsinddeling, og den Slags skarpe Skoledisciplin, hvorved vore Storthing udmærkte sig fra de fleste andre Folkemøder af den Art.

1) See Bilag No. 2.

Derefter blev Udkastet til en Takadresse til Prindsen oplæst, og i den Anledning opstod nogle Debatter. Bergeland søgte i en Tale at vise Nødvendigheden af, at Rigsforsamlingen sanctionerede hvad der paa Eidsvold var forhandlet, og at en Takadresse udstedtes til de Mænd, som ved dette Møde vare tilstede, hvilket han tilstod, hvor uretmæssigt det isvrigt monne have været, havde haft sine gavnlige Følger for det almindelige Bedste. Derhos paastod han, at Prindsen burde anmodes om at vedblive Rigets Bestyrelse, indtil Constitutionen var grundlagt og en ny Tingenes Orden indført ¹⁾. Hans Hensigt var ved dette høitidelige Skridt at bevise, at Souverainiteten var gaaet over i Folkets Hænder igjennem dets Repræsentanter, og at havde den Myndighed, som laa hos det. I denne Henseende fandt Bergeland sin første Opponent i Grev Wedel, som yttrede, at denne af ham fremsatte Motion ei var passende. Takadressen betragtede Wedel som en simpel Compliment, hvis Udtryk ei saa nøie burde drøftes. Forsamlingen paa Eidsvold var i Grevens Tanker en passeret Sag, for hvilken intet Regnskab burde kræves, og den hele Undersøgelse kunde let lede til bittere Bemærkninger, som strax i Begyndelsen kunde give Rigsdagens Forhandlinger en uvenlig Tendents. Han paastod derhos, at Takadressen burde frembringes i den Form den havde. Wedels Bemærkninger gjorde sin gode Virkning, og denne hans Moderation strax i Forhandlingens Begyndelsen glædede saameget mere hans Benner, som de vidste, at Adressens Udtryk ingenlunde tilfredsstillede Greven. Præsidenten, Kammerherre Anker, erklærede, at Mødet paa Eidsvold,

1) Hans Tale i den Anledning findes indført i Bergelands Constitutionshistorie 2det Hefte, 4de Bilag, Pag. 18.

hvorved han selv havde været tilstede, ikke saa meget var at betragte som en Bemyndigelse til Prindsen at vedblive Rigets Bestyrelse, men som et Raad, og at Acten var sanctioneret af Nationen selv ved den høitidelige Guds Afslæggelse i Kirken, som senere paafulgte. I alvorligere Udtryk gav Sverdrup sit Misnøie tilkjende mod Bergelands Indvendinger og Bemærkninger ved Mødet paa Eidsvold, og hentskjød sig under Bedels Mening. Grøgaard yttrede, at naar en General nedlægger Commandoen, optager den Næstcommanderende den igjen, og at man fra den Side maatte være Prindsen taknemlig; men heraf fulgte ingenlunde, at jo Souverainiteten var i Folkets Haand, og at det ei skulde staae i Folkets Magt gjennem sine Repræsentanter at bestemme Norges Statsforfatning. Efterat Flere havde yttret sig i den Anledning, blev Bergelands Forslag, der vel var i Hovedsagen grundet i Sagens Natur, men under den nærværende Stemning mindre betimeligt og klogt, med stor Pluralitet forkastet, og Takadressen blev antagen i den af Committeeen udkastede Form. Den ansaaes forfattet af Sverdrup og Falsen, og lød saaledes:

„Da Norge, løsrevet fra sin ældgamle Forbindelse, var blevet bestemt til et Nov for erobresyg Vrgjærrighed, var dette vort elskte Fædreland dog ikke forladt; thi det havde sin faste Tillid til Gud, sit nedarvede Mod og sin Kraft; det havde Dem, ædle Fyrste, som efter det norske Folks almene Ønsker greb og førte Roret med Wiisdom, Værdighed og Kraft, som med stor og beundringsværdig Opoffelse forebyggede Anarkiets Nædsler, og lovede med Liv og Blod i Forening med Folket at forsvare Norges den gode Sag, og hævde dette ældgamle Riges Selvstændighed og Frihed. Deres Kongelige Høihed har med Ord og Daad skjønt og kraftigen tolket Deres varme

Følelser for Norges Held og Hæder, Deres uroftelige Tro-
skab og Hengivenhed for et frit Folks retfærdige Sag, Deres
utrættelige Omsorg for dets Tryghed og Frelse. Hvor ønskede
vi værdigen i Folkets Navn at kunne tolke den dybe og inder-
lige Følelse af Erbødighed, Høiagtelse og Kjærlighed, som en-
hver ægte og redelig Nordmand føler for Dem; den Taknem-
lighed, hvormed det hele norske Folk i Deres Sendelse erkjen-
der en af Forsynets største Velgjerninger imod et frit og tro-
fast Folk i Farens og Nødens Stund; den Forvisning, det
har, at Deres sjældne Talenter, Dyder og trofaste Hengivenhed
for det gamle Norges gode Sag, ville blive det norske Folk
uforglemmelige, saalænge det ikke forglemmer sig selv!"

Saaledes hørte man allerede den Dag i Thing salen nogle
af de Mænds Stemmer, som siden oftere toge Ordet. Wedel
maatte uden Tvivl regnes blandt Forsamlingens færdigste Ta-
lere, og han lod sig, især i Forhandlingens Begyndelse, of-
tere høre. Senere hen blev han mere taus, da han, misfor-
nøiet med Tingenes Gang, mindre interesserede sig for de Be-
slutninger, der hængte sammen med Landets politiske Stilling,
og alle i en uimodstaaelig Strøm stilede mod, hvad der efter
Grevens Mening tjente til Nationens Færv, og han indskræn-
kede sig mestendeels kun til at drøfte den udkastede Constitutions
Paragrapher. Han havde en særdeles Lethed til at opfatte
den Gjenstand, der i Thinget fremsattes til Behandling; han
drøftede den med Skarpsindighed, og gjendrev sin Modstander
med Alvor, men paa Gidsvold i Almindelighed med stor Sin-
dighed og Maadehold. Med Rolighed, Mandsnærverelse og
Selvbeherfskelse begyndte han her sin Virksomhed som Taler i
Thinget, og Hændelsen vilde at han vendte sine Blikke mod
en Meningsfælle, med hvis Begreber om Fædrelandets Stil-

ling han ellers harmonerede. Bedel kom paa Gidsvold, og saa da naar han misforstodes, og naar Prindsens Tilhængere angreb ham og hans Tilhængere med stiklende og haarde Udtryk ¹⁾, høiſt sjældent ud af sin rolige og ſindige Thingførd; han tillod ſig ikke der noget bittert Ord imod Noget, men forſvarede ſin Mening ſkarpsindigen, og ſom ofteſt heldigen. Bedel havde hentet ſit Mønſter ſom Thingtaler i det engelliſke Parlament, og om der var Flere, ſom kunde være ham vorne i Kundſkab om den Sags Materie, hvorom der handlede, og i dybe Studier, ſaa var der gjennem hans hele Thingførd ſaa, der kunde nævnes ved hans Side ſom Parlamenttalere. Forfatteren har vel ſtundom paa efterfølgende Storthing hørt heftige Taler af Bedel, i hvilke han altfor djærvt gif løſ paa yndede Folkemeninger, og altfor ſkarpt og tildeels eenſidigt bedømte Landsmænds Handlinger; men han beundrede ofte den Noliſhed og Sindighed, ſom han viiſte paa Gidsvold, der uſigeligen bidrog til en grundig og rolig Drøftelſe af Fædrelandets vigtigſte Anliggender. Dette paaſtaaer Forfatteren, at der baade paa dette og følgende Storthing vare ſaa Talere, der hørtes med ſtørre Interelſe, og gjorde meer Indtryk ved ſit værdige Væſen og perſonlige Holdning, fri for alle Fagter, og ved et let og flydende Foredrag uden Hafften og Stammen, og ofte fuldt af træffende Billeder.

Grøgaard viiſte ſig viſſeligen ſom et talentfuldt Medlem af Rigſforſamlingen. I vittige Talevendinger, heldig, ſtundom ſarkaftiſt, Gjendrivlelſe af hans Modſtanders Sætninger overgif

1) Saa megen Agtelſe nød imidlertid denne mærkværdige Perſonlighed ogſaa paa Gidsvold, at fornærmelige Udtryk ſjældent eller aldrig ſaldt i hans Lod.

Ingen ham, og Talerens Minder og Gebærder understøttede Geniets sprudlende Taleflod. Hans Yttringer vare stedse vel formede og fryddrede med spillende Bid, men derhos stundom bi-
dende i den Grad, at han ikke sjældent stødte sin Vederpart. Hans Modstandere i Politiken, blandt hvilke Mange gjorde hans Talenter Ret og Skjel, fandt, at han stundom spillede paa Overfladen for at angribe sin Vederparts svage Side; men naar han ikke altid gif tilbunds i Betragtningen af de Gjenstande, som behandlede, saa var Marsagen vel den, at han ansaa ethvert Hovedangreb paa Modstandernes politiske Mening for unyttigt, og ledende til at forbitte Gemytterne til Skade for det egentlige Constitutionsværk. Da han ikke var Medlem af Constitutionscommitteen, havde han ikke Anledning til i den Grad, som Flere af Forsamlingens udmærkede Mænd, at trænge dybt ind i det egentlige Grundlovsarbejde; thi om dette var der i den store Forsamling forholdsommæssigen faa og lidet vidtløftige Discussioner; men i enkelte af disse, saasom Adelsagen og Jødesagen, lagde han noksom for Dagen, at han alvorligen havde drøftet disse Gjenstande og forstod grundigen at behandle dem. Hvo der kjendte Grøgaard til Grunde, og lagde Mærke til hans Færd paa Rigsforsamlingen, maa tilstaae, at Faa eller Ingen i Forsamlingen følte varmere for sit Fædreland end han, Faa opfattede klarere dets sande Interesse, besad dybere Kundskaber endog udenfor sit Embedssag, og vidste at indflette sine Tanter i et livligere, fyndigere og tæffeligere Forredrag. Men Grøgaard var aaben i sin Færd, som i sine Meningsyttringer, og han hverken frygtede eller undgik heftige Sammenstød, i Thingsalen og i privat Samtale, med sine Meningsmodstandere, og gjorde sig ofte lystig over deres i Viser

og Taler flammende Patriotisme ¹⁾. Derhos var han selvstændig i sine Meninger, og snærkede Venner og Uvenner med sine skarpe Baaben, naar han havde en Idee at forsvare, som han havde taget af sin Overbeviisning. Hans Vittighedspile stilede ligesaa vel mod Venners Stjerner, Baand og uvæsentlige Fortrin, som mod Modstandernes skuffende Billeder og opsvulmede Forhaabninger. Han begyndte sine Debatter i Dag i sin sædvanlige vittige Stil, men kun for at stemme Gemytterne til roligere at behandle Hovedgjenstanden for Dagens Forhandling, og bortffjerne delikate Undersøgelser om Rigtigheden af hvad der var passeret.

Bergeland viiste ogsaa under denne første Debat sin Færdighed og Frimodighed som Thingtaler. Han var fast den

1) Forfatteren, som næsten stedse var ved Grøgaards Side paa Eidsvold, var Vibne til flere saadanne Sammenstød, og nogle af dem, som Bergeland omtaler i sit Skrift, staae ogsaa for hans Grindring, endskjønt ikke udmalede i hiin Forfatters Farver. De vare sædvanligen flygtige, og overskred ikke Selskabslivets venlige Anstand. Grøgaard var i Almindelighed agtet i Forsamlingen, og man angreb ikke lettigen et Medlem, som vidste at pille det latterlige ud i ethvert tvetydigt Udtryk, hvori han sporede et Angreb eller en Mistydning. En af Forsamlingens geistlige Medlemmer, der hørte blandt Prindsens ivrigste Tilhængere, og gav hyppigen Sidehug til Oppositionen, især i sine Leilighedsdigte, vilde han gjerne tillivs, og Forfatteren søgte stundom at modere hans Udsald mod denne i flere Henseender agtværdige Mand. — Grøgaard var vissefælden bleven en Prydelse for vore Storting, naar han oftere var bleven udsættet til Repræsentant. Han vilde vistnok ikke have faaet den nederste Plads blandt den Række af Hæder mænd, som den geistlige Stand har leveret til Stortinget. Men hans politiske Mening hindrede hans Valg til Stortinget 1814, og siden glemtes han under andre Slags Valgfabaler.

Gneste af Oppositionspartiet, hvis stærke Overbeviisning om Rigtigheden af hans politiske Tro ikke tillod at tilbageholde sin Mening, saa ofte der gaves Anledning til at lægge denne for Dagen. Hans Tale havde i Forfatterens Tanker mange vakre Steder, men han brugte stundom dristige og mindre correcte Billeder, der gave hans Modstandere Stof til spottende Angreb. Talerne gjorde derfor i deres Heelhed ikke altid det tilsigtede Indtryk, ligesom de stundom havde en Bredde, der trættede baade Modstandere og Meningsfrænder, og indeholdt en docerende Tone, der ingenlunde tækkedes denne Forsamling. Der var derhos ofte i hans Meningsyttringer en vis Haardhed, Bestemthed og Ringeagt for Andres Meninger, der ligesom syntes at indeholde den Paastand, at han fremfor Noget i Forsamlingen havde gennemtrængt en Grundforsatnings sande Væsen, og vidste at give den en for Fædrelandets sande Tarvpassende Form. Hans Frimodighed var prisværdig; thi den flød af et patriotisk Sind og Overbeviisning om den Sags Ræenhed, som han forsvarede, men formedelst Djærpheden i hans Yttringer høstede han stundom bittre Frugter af sin Veltalenhed, ligesom der ofte var mere Studium end praktisk Viisdom i hans Sætninger. I Forfatterens Dagbog har han plantet Bergeland en Mindeblomst, der vidner om den Hviagtelse, som han følte for hans frimodige og ofte kraftfulde Veltalenhed, hans omhyggelige Studium af Statsforsatningens Væsen, og hans Djærphed til at udtale sin Overbeviisning, hvori han overgik alle sine Meningsfrænder ¹⁾.

1) Forfatteren har i sin nedskrevne Dom om Bergelands Færd, som Emblem af Rigsforsamlingen, lempet sin egen Mening efter høitagtede Medrepræsentanters, der kan anses meer upartisk, og

Løvenskjold viiste ogsaa ved denne Dags Debat sit parlamentariske Talent. Han talede i Almindelighed med Lethed, Skarpsindighed og en Frimodighed, der aldrig lod sig forstyrre ved Modpartiets djærveste Angreb. Der var, som ovenfor bemærket, en bestemt Mabenhed i hans hele Færd paa Eidsvold, som foragtede at lægge Skjul paa politiske Meninger, hvor som helst disse kom paa Bane. Men denne aabne Modstand tællede ikke den store Hob. Saaledes maatte han døie flere Ubehageligheder i og udenfor Forsamlingerne; thi han hørte blandt de aabenbareste Modstandere af Selvstændighedsværket. Hvad han i Dag foredrog, var i Bedels findige Tone, og kunde ingen Skjærb lægge til at forbittre Gemytterne eller nære Partihadet. Iøvrigt gik det ham som Sørenskriver Blom, og flere dygtige Repræsentanter af det tvivlende Parti, at de blandede sig oftere i Begyndelsen end i senere Sessioner i Debatterne om politiske Materier. De undgik at deeltage i disse vanskelige Undersøgelser, hvis Afgjørelse tog en Bending, der ingen Modstand taalte, og som kun forvikledes ved en unyttig Kamp. Det var kun, naar de Grundlovens Paragrapher, der ordnede Statens indvortes Anliggender, debatteredes, at de gavede deres Mening tilkjende, og det maa med Sandhed siges, at deres Fo-

grundet paa det almindelige Indtryk, som samme gjorde i Forsamlingen. Der var Ingen paa Eidsvold, som ved omhyggelige Studier saaledes havde forberedt sig til Deeltagelse i Rigsforsamlingens Forhandlinger som Bergeland, og Ingen, der havde flere udarbejdede Foredrag i denne Henseende i Beredskab. Men oftere flige Forberedelser, naar de sigte til et bestemt Maal, mindre gavnlige for Sagen, idet de let foranledige en vis Genfærdighed i Anskuelsen, der svækkede Sjælens Viisdom til at lempe sig efter Omstændighederne, og vige for de bedre Grunde, som Andre kunne have at fremsætte for modsatte Meninger.

redrag ofte bidrog til at berige Grundloven med hensigtsmæssige Bestemmelser.

Ogsaa Capitaine Mogfeldt tog Deel i disse Debatter, og Forfatteren maa tilstaae, at der var Faa i Forsamlingen, som han heller hørte end ham. Han talede ofte baade *ex tempore* og af Papiret, men hans Foredrag bar stedse Præget af Skarpsindighed, Kundskab og Humanitet. Han var en af Selvfærdighedens ivrigste Forsægttere, en varm Forsvarer for Prindsens Fremgangsmaade, og Ingen viiste meer Afsty end han for enhver Tilnærmelse til Sverige, som han erklærede for Fædrelandets Erke-Arve-Fiende. Men han forfulgte ikke sine Thingfæller, som havde en anden Overbeviisning, med Had og Mistjendelse, og det gik vel an at staae paa en vensabelig Fod med ham, uden at sværge til hans politiske Fane. Det Talent, som Mogfeldt udviklede paa Eidsvold, endsskjønt det understøttede en Sag, som Forfatteren ei kunde give sit Bifald, og hans humane Færd mod Thingets Medlemmer, hvad endog deres politiske Mening var, lagde Grunden til Forfatterens Høiagtelse for denne udmærkede Mand, der har fulgt ham paa hans paafølgende ophøiede Embedsbane, paa hvilken han har viist den Fasthed, Frimodighed og det Fædrelandsfind, som strax i Begyndelsen af hans offentlige Virksomhed henbødte Nationens og Kongens Dine paa ham.

Sverdrup, som sølte sig krænkert ved Bergelands Uddælses om den foreløbige Raadsamling paa Eidsvold, tog en alvorlig Deel i denne Dags Debatter. Maaskee sølte han, at hans Nærværelse der, og hans private Samtale med Prindsen, om hvilken vi ovenfor have talt, havde bidraget til at give de der stedfundne Discussioner en lykkelig Vending og kunde ikke taale, at der kastedes en Skygge over denne forberedende Akt

til Statsombæltningen i Norge, med hvor megen Forsigtighed end Forslaget var fremsat af Bergeland, som i en Form af en Takadresse vilde paatrykke hiin foreløbige Beslutning Rigsforsamlingens Sanction. Sverdrup var derhos en farlig Modstander, saavel formedelsft sin Skarpsindighed, sine Kundskaber og filosofiske Aand, og sin Færdighed til at udtrykke sig, som formedelsft sit udbortes værdige Væsen, dybe Alvorsstemme, og den skarpe Satire, hvormed han ofte ledsagede sine vel stillede Ord. Kun ved enkelte Leiligheder tog han paa Gidsvold alvorlig Deel i Debatterne, men da var det deels for at blotte Oppositionens Nøgenhed, deels for at begeistre Selvstændighedens Tilhængere til trofast Udholdenhed, og der var fast Ingen uden Wedel, og stundom Bergeland, som alvorligen traadte i Stranke mod den philosophiske Kjempe. Striden i Dag var imidlertid let udfægtet, da han havde paa sin Side begge Partiers Coryphæer. Hans Forslag, som vel neppe var alvorligen meent, at kræve Bergeland til Regnskab for hans Udladelser, blev knapt bemærket, langt mindre understøttet af Forsamlingen. Med al sin udbortes strenge Alvor og skarpe Dialectik var Sverdrup imidlertid en af Gidsvolds humane Selvstændighedshelte, der tilstod hvert Parti sin Vre, og opløste ikke gamle Benskabsforbindelser formedelsft Divergents i politiske Anskuelser.

Sørenskriver Blom talede og ved denne Leilighed nogle Ord, men han var endnu ikke kommen i Aande som Storthingsmand, og han tabte efterhaanden Lysten til at blande sig i andre Discussioner end dem, der angik Grundlovens Bestemmelser, og da vare hans Bemærkninger træffende. Munterhed og Bid, blandet med en vis Satire, spillede ofte i hans Foredrag. Han var iøvrigt et trofast Medlem af det lille Parti, som tviv-

lede om Selvstændighedsværkets Hensigtsmæssighed for Fædrelandet.

Saaledes trak dette lille Uveir over ved Partihøvdingernes fælles Bestræbelser, der ikke vilde begynde Forsamlingens vigtige Forhandlinger med forviklede Undersøgelser, som let kunde have sat de herskende Modpartier i Harnisk mod hinanden, og ikke banede Vej til den vigtige Sags Afgjørelse, som var den egentlige Gjenstand for Mødet.

Derefter skredes til Udnævnelsen af tvende Committeeer, nemlig Redactionscommitteeen og Constitutionscommitteeen. Til Medlemmer af den første valgtes Sverdrup, Grøgaard og Jacob Møll ¹⁾. Ligesom dette Arbejde ikke kunde behandles med Omhu, fordi Medlemmernes Tid var optagen af Thingforretninger, saa kunde det efter sin Natur heller ikke blive interessant. Det maatte være en kort og tør Journal over hvad der dagligen blev forhandlet, uden politisk Farve, og uden at optage den interessanteste Deel af Storthingsforhandlingerne, nemlig Debatterne over de behandlede Gjenstande. Dertil kom, at der manglede Anstalter til en pienbliklig Trykning, der med tilbørlig Hurtighed forplantede Begivenhederne, medens de havde Nyhedens Interesse. Der befandtes vel paa Gidsvold et Felttrykkeri, men det arbejdede langsomt og maadeligt. Man maatte saaledes kun vente at finde Forhandlingernes tørre Ribben, og disse kom tildeels saa seent i Publikums Hænder, at de offentlige Tidender havde anticiperet Beretningens Nyhed. Hvad der leveredes til denne, kom mestendeels fra Grøgaards

1) Dette Valg gik temmelig uordentlig til, idet enkelte Medlemmer blandede sig i Præsidentens Function, og styrede Valget.

Haand, som dertil havde meest Tid, da han ei var Medlem af Constitutionscommitteen ¹⁾.

Derefter sammensattes Constitutionscommitteen, og til dens Medlemmer, hvis Antal bestemtes til 15, udnævnedes i følgende Orden efter Stemmeres Antal: Oberst Hegermann, Sørenskriver Falsen, Professor Sverdrup, Jernbærkseier Hall, Sognepræst Rein, Capitaine Møghfeldt, Statsraad Rogert, Grev Wedel-Jarlsberg, Justitsraad Diriks, Pastor Bergeland, Oberstlieutenant Stabel, Toldprokureur Omsen, Provst Schmidt, Kammerherre Petersen og Provst Middelfart — de sidste tvende efter Lodkastning med Sørenskriver Christie.

Samme Dag overgaves Prindsen Forsamlingens Takadresse gennem den Committee, som havde udarbejdet den, og Prindsen gav derpaa følgende Svar:

-
- 1) Hverken denne eller de følgende Storthingsstidender kunne, som interessant Lektüre, sammenlignes med Provindsstændernes Tidender i Danmark; thi begge ere redigerede paa forskjellig Maade og i forskjellig Hensigt. Storthingsforhandlingerne indeholde ingen Debatter, men kun Indstillinger og Beslutninger, der udtages ordret af Protokollerne i deres tørre chronistiske Form. Stændertidenden redigeres med meer Omhu, og giver Repræsentanternes Foredrag, Replikker og Dupliker i en sammenhængende Orden, tildeels vel og i Stil og Periodens Runding forbedret af Redactionens Hvil. Storthingsaannalerne ere saaledes de troværdigste men vel og mindst interessante Aannaler, som kunne overgives Efterverdenen, og Historiefriveren maa hente af Snarstribernes ikke steds paalidelige Kilder denne Veenbygningens Beskrivelse. Dertil kommer, at Stændersforsamlingen har sin egen, udenfor Forsamlingens Midte valgte, Sekretair, som ene beskæftiger sig med sine Extracter af Forhandlingerne og Redactionen deraf. Han kan saaledes, da han ingen Deel tager i Forretningerne, roligere og uden den Sindsuro, som umiddelbar Deeltagelse i Fædrelandets vigtigste Anliggender medfører, opoffre sig en Forretning, der vissejlig i Danmark er udført af dygtige Hænder.

„Ethvert Beviis paa det norske Folks Tilfredshed med mine Bestræbelser er mig dyrebart, hvor meget mere Værd maa det have for mig, fremført ved Nationens udvalgte Mænd. Min Bevidsthed siger mig, at jeg har udrettet Noget til Fædrelandets Frelse; det er til Dem at udrette Mere. Ved det Fædrelandsind og den Driftighed, der vil besjæle Deres Forhandlinger, vil De snart tilendebringe det vigtige Foretagende, at skænke Norge en Constitution, som eendragtigen skal forsvares og haandthæves, og hvortil jeg ønsker Dem Held. Jeg beder Dem at bevidne Rigsforsamlingen min Erkjendtlighed og Tak.“

Om Aftenen skal Prindsen have yttret sin Tilfredshed med det Udfald, som Wedels Yttringer havde givet Bergelands Forslag, og derhos det Haab, at man i Forsamlingen vilde afholde sig fra personlige Fornærmelser, og at der maatte gives Medlemmerne Anledning til paa det frieste at ytre deres Tanker.

Den 13de April begyndte Constitutionscommitteen sit vigtige Arbejde, og det vil maaskee ikke være upassende at indlede vore Læsere i en Forsamling, som i et Par Uger fuldbyrdede Udkastet til en Grundlov, der vistnok har sine Ufuldkommenheder, men som senere saa ofte er bleven roest af de meest kompetente Dommere. Det maatte opvække Forundring, at et Arbejde af den Vigtighed og vanskelige Beskaffenhed kunde fremmes og fuldbyrdes i et saa kort Tidsrum af Mænd, som mestendeels ingen Deel havde taget i Statsstyrelsen, som havde været Medlemmer af en Stat, i hvilken der ikke gaves Folket Anledning til at give sin Stemme i Statens Anliggender, og derfor havde bortfjærnet Tanken fra Alt, hvad der angaaer Statsform og Statsstyrelse. Sagen syntes saaledes nedlagt

baade i ukyndige og uøvede Hænder. Men deels lettedes Arbeidet ved en forberedende Understøttelse af kyndige Mænd udenfor Forsamlingen, deels ved Medlemmernes særegne Talent og Kundskaber, deels ved den store Simplicitet i det norske Statslegemes indvortes Organisation, og ved Constituenternes rolige, mestendeels fra udbortes Paavirkning befriede Stilling.

Et særdeles vigtigt Middel til Arbeidets Fremme vare de forskjellige Udkast til en Constitution, som indleveredes til Committeeen. Af disse Forslag indsendtes flere, samt et Exemplar af de forenede Staters Constitution, ligesom enkelte Medlemmer havde udarbeidet andre, som ei fremlagdes, men som Committeeen benyttede under Paragraphernes Udarbejdelse. Men især var det Udkast, som var forfattet af Sørenskriver Falsen og Lector Adler, til stor Nytte og Veiledning ved Committeeens Arbejder, og det var som en bestandig Ledetraad, der førte den Skridt for Skridt igjennem dens Undersøgelser ¹⁾. Man vil vistnok, ved at sammenligne dette Udkast med Norges Grundlov, finde en stor Ulighed imellem hiint og denne: i Grundloven en større Orden med Hensyn til Materiens Hovedinddeling, en meer sammentrængt Korthed, et mere passende Lovsprog, udtrykt i korte befalende Sætninger, uden lange og uhenfsigtsmæssige Raisonnements, og et større Fremmskridt af Tidsideerne paa Frihedens Bane. Der er saaledes Grund nok til at give Constituenterne deres Priis for Bærket, hentet fra de Kilder,

-
- 1) At Lector Adler blot havde skrevet Fortalen, og ingen videre Deel forøvrigt havde taget i Forslaget — som en anden Forfatter paa-
 skaer —, var i det mindste ikke den almindelige Mening paa den Tid. Begge ansaaes for at have fælles med hinanden udarbejdet Udkastet. Da det imidlertid ikke har lykket Forfatteren at oplyse dette fra den rette Kilde, bliver han ingen bestemt Paastand i den Henseende.

som de fandt i deres egen Kreds, uden at Vren fordunkles ved de Hjælpeidler, som tilhændekom dem udenfra. Man kan overbevise sig herom ved at sammenligne dette Forslag med det fuldbyrdede Værk. Men derhos kan det ikke nægtes, at dette Udkast især var af største Nytte for Committeeen, og tjente til Fortællelse af dens Arbejde, ligesom det vil findes, at Grundlovens og Udkastets Forfattere ofte stødte sammen i Grundforsatningens Hovedbestemmelser, ja endog i nogle mindre hensigtsmæssige Paragraffer ¹⁾).

Men fornemmeligen maa vi i Committeeens egen Sammenfætning søge Forklaringen til Arbeidets Beskaffenhed, og, for at overbevise os derom, behøve vi kun at kaste et Blik paa de Mænd, som omringede Committeeens Arbeidsbord. Neppe gaves der et eneste Medlem af denne lille Forsamling, som jo var gjennemtrængt af den varmeste Fædrelandskjærlighed, og oprigtig Altraa efter at udføre det vigtige Arbejde paa en hensigtsmæssig Maade. I dette Punkt stødte Alle sammen, om der endog vare de forskjelligste Anskuelser om Landets politiske Stilling og om Valget af Rigets Styrer. Den sidste Bestemmelse kom under Committeeens Undersøgelse ikke paa Bane. Alt Stof til Splid og Tvedragt var saaledes bortfjærnet, og Alles Niemed gik ud paa at skabe en Forsatning, som kunde fremme Fædrelandets Held, til hvilken Kongestamme end Troen skulde overgives ²⁾. Et dobbelt omhyggeligt Valg havde

1) Da vi ikke kunne forudsætte, at dette Udkast er i mange Hænder, vil der i Bilag No. 3 findes en Sammenligning imellem de Paragraffer, som have den største Lighed med hverandre, samt en Oversigt over Udkastets Indhold, hvorved kun er taget Hensyn til enkelte Hovedpunkter af Lighed og Ulighed.

2) Forfatteren har af en af Committeeens endnu levende Medlemmer erfaret, at Nogle af Rigsforsamlingens Medlemmer, efter Fle-

besat dette mærkelige Rundbord. Disse Mænd vare under de reneste fædrelandske Hensyn af det nyfødte Norges store Valgforsamling udklaarede til at møde paa Thinge, og ved et engere Valg iblandt de udklaarede Thingmænd selv, vare de af Rigsforsamlingen udpegede som de dygtigste Grundlovsforfattere. Og nægtes kan det ikke, at flere af Committeeens Medlemmer vare

res Formening, fulde attraae en Constitutionsform, som under andre politiske Omstændigheder uden Vanskelighed kunde igjen tilveiebringe en Forening imellem Danmark og Norge, og at Prindsen selv stod i Spidsen for dette lille Parti. Forfatteren har af Andre hørt, at han selv, som albrig dulgte de vemodige Følelser, som Skilsmisfen mellem begge Rigerne opvakte hos ham, regnedes blandt dette Slags politiske Bygmestere. Men han kan med Sandhed forsikre, at han ikke kjendte det allermindste til et saadant Parti. Har nogen saadan Plan været lagt, maa den tilhøre Prindsens nærmeste Omgivelse udenfor Forsamlingen, hvoraf Nogle i flere Retninger vare i Bevægelse for at fremlede forønskede Resultater. Hvad Prindsens Mening i den Henseende har været, er Forfatteren ubekjendt, men han har ikke mindste Anledning til at troe, at han i denne Henseende har været utilbørlig virksom. Ikke den mindste Hentydning hertil undslap Prindsen i de flere Samtaler, Forfatteren paa den Tid havde med ham. — Iblandt det Parties Medlemmer, hvortil Forfatteren hørte, fandtes de ivrigste og største Fiender af Foreningen med Danmark, og blandt dem var ingen Lante om en fornyet Forbindelse. Forfatteren selv, sjønt Faa eller Ingen i Forsamlingen i oekonomisk Henseende leed meer ved Foreningen med Sverige end han, og visseiligen Ingen mindre end han ønskede Opløsningen af den gamle Forbindelse, ansaa Foreningen med Sverige, under Europas daværende Stilling, som et Skjebnens Bud, hvilket Norge maatte underkaste sig, og at Lanken ene maatte henvendes paa at lempe Foreningsbetingelserne efter Norges Frihed og Selvstændighed. Han indsaa desuden, at en saadan politisk Forening i mange Henseender maatte besordre Fædrelandets Held. Gjenforeningen med Danmark laa derfor fjærnt fra hans Lanker. Derimod kunde han ikke forklare sig den tilsyneladende Inconsequens hos Medlem-

udrustede med Bøner og Kundskaber, som gave deres Stemme Vægt i Committeeen, og befordrede Arbeidets Fremme.

Grev Wedel var ogsaa i denne Henseende Een af Committeeens meest indsigtsfulde og virksomme Medlemmer. I Særdeleshed var han vel behandret i Statsformens høiere Forgreninger, hvilke han deels kjendte af Erfaring, som Medlem af den forrige Regjeringskommission, deels med Flid fra Barndommen havde sat sig ind i efter den engelske Statsstyrelses Norm. Med Hensyn til den udøvende Magts Rettigheder, og dens Forhold til den lovgivende Magt, saavelsom til Statsorganisationen i Statens høiere Led, var Wedels Raad og Stemme den vigtigste. Enhver af de Paragraffer i Grundloven, som omhandle denne Sag, bleve af ham omhyggeligt drøftede, og de fleste Bestemmelser af den Art skyldes hans Virksomhed. Paa en Maade kunde han betragtes som det aristokratiske Princip og den udøvende Magts Repræsentant i Committeeen. Han gav vistnok ikke den demokratiske Aand, som gik igjennem Committeearbeidets Bestemmelser, sit ubetingede Bifald, og søgte derhos at give den udøvende Magt den Kraft

merne af Selvstændighedspartiet, at de, under en aabenbar Villie mod en Gjenforening med Danmark, ivrede for at sætte Norges Krone paa den danske Tronarvings Hoved, da der dog ingen Tvivl kunde være om at Prindsen foretrak Danmarks Krone for Norges, og at hans Ophøielse til Norges Konge maatte lede til hin Gjenforening. Denne Synderlighed var ofte Gjenstand for Forfatterens Venne-Samtaler med Wedel. Et af Statsraadets Medlemmer, som besad Prindsens Agtelse og Fortrolighed, har fortalt Forfatteren, at han engang ved en given Leilighed spurgte Prindsen, om han vilde opoffre Danmarks Krone for at beholde Norges, og at han — som rimeligt var — med Bestemthed benægtede dette.

og Indflydelse i Statsstyrelsen, som kunde tilveiebringe en passende Ligevægt. Men da det demokratiske Princip var det raadende, var hans Modifikation til den modsatte Retning paa sit rette Sted, og denne Berelvirkning af forskjellige Ideer mellem oplyste og fædrelandssindede Mænd maatte være til Gavn for Sagen.

Da Falsen, Committeeens Formand, var tilstedebærende Forfatter af det Udkast, som behandledes, saa maatte det ventes, at han tog varm og jevnlig Deel i Debatterne. Men som han var Gen af Committeeens kyndigste Medlemmer, var han derhos ogsaa en haardnakkten Forsvarer af egne Meninger. Falsen manglede ikke den Bøielighed i Ideernes Opfatning, som er Resultatet af Tidens Fremskridt, prøvet Erfaring og en dybere Granskning. Men den Stilling, hvorpaa han for Diebliffet stod, forsvarede han med en Hefstighed, der stundom grændsede til Gensidighed, og et Alvor, der ikke sjældent nærmede sig til Barskhed. Saaledes var han vissefælg Gen af de virksomste Forfremmere af det Grundlovsværk, hvortil han havde indleveret et Udkast; men han fulgte sit Thema Skridt for Skridt, og det var vanskeligt at bevæge ham til Forandringer, hvorved Diskussionerne stundom gik i Langdrag. Paa dette Sted havde imidlertid denne Ubøielighed ogsaa sin store Nytte; thi derved fængsledes Committeeens Arbejde til det indleverede Udkast, og tilveiebragte en vis systematisk Orden i Forhandlingerne. I denne Skole kunde desuden ingen fir Idee uprøvet finde Indpas; thi den prøvedes af Medlemmernes sunde Fornuft, liberale Anskuelse og sikkre Takt i deres Oversyn over det Hele¹⁾.

1) Falsen kunde iøvrigt betragtes som Formand for Selvstændigheds-

Justitsraad Diriks var som Committeeens Verifon med Hensyn til andre Landes Constitutionsformer. Saa snart en Paragraph kom under Behandling, vidste han, hvorledes Sætningen var formet i andre Constitutioner, og hans lykkelige Hukommelse og store Lovkundskab kom Forsamlingen herliggen tilpas. Da han med Hensyn til politiske Partier iagttog en bestemt Neutralitet, og som dansk Mand stor Tilbageholdenhed i sine Yttringer, deeltog han i Forretningerne paa Eidsvold i det Hele med stor Nøiighed, og uden at blande sig i Afgjørelsen

partiet, og han var Brindsens varmeste Tilhænger. Ingen var mere bekendt end han med Brindsens høie Planer, Ingen besad i høiere Grad Brindsens Fortrolighed. At rose Brindsens Færd og Charakter, at fæste Skygge paa Brindsens høie Modstander i Naboriget, derpaa anvendte han al sin Skarpsindighed og sit hele Talent som Forfatter og Repræsentant, og der var Ingen paa Thinge, der meer eenfaldigen arbejdede til dette Maal end Falsen; thi det var Mandens Charakter, at heste sig med glødende Varme ved den Idee, han havde fattet, men derhos satte han ingen Værd i at hænge fast ved et vildfarende System, naar Fornuft og Erfaring havde aabnet hans Dine. Men Falsen var ikke den Mand paa Eidsvold, som kunde vinde Oppositionen for den Sag, han forsøgte. Der laa noget Kraftøden i hans Væsen der, noget Stolt i hans Mine, noget Værst i hans Udtryk, som bortskræmte dem, der nærmede sig ham, og som ei vare bundne til ham ved Venskabsbaand eller ved Meningsharmonie. — Der var Ingen paa Eidsvold, som Forfatteren skyede meer end Falsen, Ingen, hvis Færd han i sit stille Sind mere badlede end hans. Men han har senere havt Leilighed til at rette denne sin vildfarende Mening om denne høifagtværdige Mand, som formedelst sine Talenter, sine Skrifter, sin Dygtighed som Storthingspræsident og Repræsentant, og formedelst sin ædle Varme for sit Fædreland har udmærket sig fremfor de Fleste. Da Forfatteren paa senere Storthingsmøder arbejdede ved Falsens Side, modtog han Beviser paa hans Agtelse og Vennelsind, som han stedsbevarer i taknemlig Grindring.

af det store politiske Spørgsmaal. Imidlertid fulgte han opmærksomt Forretningernes Gang, og holdt en Dagbog over Forhandlingerne, som han meddeelte sine Committenter, og som vidnede baade om hans Upartiskhed i hans Domme, og hans Virksomhed under den vigtige Forretning¹⁾.

Capitaine Møghfeldt hørte ogsaa til Committeeens virksomste Medlemmer. Han var nøie bekendt med den engelske Forfatning, var en ibrig Forsvarer af Folkets Rettigheder, og prøvede med Skarpsindighed og Sagkundskab de Sætninger, som i Committeeen behandlede.

Bergeland var en opmærksom Tagtager af Forhandlingernes Gang i Committeeen, og flittigen tilrede med Bemærkninger, tagne af hans medbragte Udkast til en Forfatning, der dog ikke fuldstændigen blev forelagt Forsamlingen til Bedømmelse. Det feilede heller ikke, at hans Anmærkninger ofte faldt paa det rette Sted, og tildeels ogsaa toges til Følge; men stundom hendte det og, at han forsinkede Forhandlingens Gang ved at holde fast paa Meninger og Ideer, som han bragte med sig fra sit Studeerkammer, og som ikke altid vilde passe i Anvendelsen. Der var, som ovenfor bemærket, Ingen tilstede paa Eidsvold, der omhyggeligere end Bergeland havde sat sig ind i Statsforfatningens Former, og flittigere derom meddeelte sine Ideer; han stilles derfor med Rette blandt de virksomste Constituentere, ligesom nogle ikke uvigtige Bestemmelser i Grundloven skyldtes ham.

Oberst Hegermann var især virksom ved Værnepligtens Bestemmelser, om hvilke han havde de strengeste Begreber,

1) Diriks corresponderede under Rigsforsamlingen flittigen med Forfatterens Svoger, Præsten Stephanson paa Tjolling, og Brudstykker deraf bleve Forfatteren meddeelte.

der gif ud paa deres lige Fordeling paa alle Statens Borgere. Især ansaa han den almindelige Udgøvelse af Børnepligten som gavnlig og nødvendig under Statens nærværende Stilling. Men han fremsatte sine Meninger stedse med stor Humanitet, han hørte venligen paa de Indvendinger, som gjordes mod hans Sætninger, og fremkaldte just Modstand for at foranledige en omhyggeligere Drøftelse. Han gav derpaa et stort Beviis, da Medlemmerne af Børnepligtcommitteen skulde vælges; thi da bidrog han Sit til, at der valgtes Mænd, der havde været hans ivrigste Opponenten.

Foruden Falsen og Diriks havde Committeen tvende juridiske Medlemmer, Statsraad Hogert og Soldprokureur Omsen ¹⁾. Om Hogerts Kundskaber kunde ingen Tvivl være, men hans Sygelighed hemmede hans Virksomhed. Denne alvorlige og stille Mand, der var meer Olding formedelst Svagheit end af Alder, tog liden Deel i Committeens Forhandlinger, saavelsom i Rigsforsamlingens i det Hele. Fædrelandets politiske Farer forøgede hans melankolske Stemning, hvilken han dog sjeldent og kun i Vennekreds lagde for Dagen i enkelte Ulykkes-Spaadomme. Kun da Talen var om Kongens Kroning kom han noget i Mande, og ivrede for at den skulde skee i Trondhjem, hvilken Bestemmelse i Grundloven ogsaa skyldes ham.

Omsen, som havde et mere praktisk Blik end dybt Studium, var især virksom ved Udarbejdelsen af Capitlet om den dømmende Magt. Forøvrigt var han En af Forsamlingens frimodigste Medlemmer, der udtalte sin Mening og Overbeviis-

1) Webel var Statsmand, og gjorde ingen Fordring paa at regnes iblandt lærde Jurister.

ning uden Frygt og Bihensyn. Der var Ingen i Rigsforsamlingen, der udtrykte sig friere om Landets politiske Stilling og om Selvstændighedsværket, og gik dettes ivrige Forfægtere nærmere paa Klingen end Omsen ¹).

Af de 3de geistlige Repræsentanter, som foruden Berge-land vare Medlemmer af Constitutionscommitteen, Rein, Schmidt og Middelfart, toge de tvende første liden Deel i det egentlige Constitutionsværk. Deres Tanker vare mestendeels henvendte paa Fædrelandets politiske Stilling, Selvstændighedens Forsvar og Kongevalget. Der var intet Medlem paa Thinget, hvis Taler i denne Henseende gjorde større Indtryk paa Forsamlingen end Reins; de henrebe den til det meest larmende Bisfald, og understøttede meest Prindsens store Planer. Forøvrigt var han, baade i Committeen og i Forsamlingsalen, mestendeels taus, og kun da Paragraphen om Adelsens Rettigheder skulde indføres i Grundloven, udtalte han sin Ringeagt for disse uvæsentlige Rettigheder, som han i sine Digte og sin daglige Omgang stedse lagde for Dagen ²).

1) I Begyndelsen af Forhandlingerne paa Eidsvold var man uvis om, til hvilket Parti Omsen hørte. Nogle af hans Uttringer og Voteringer syntes at hentyde paa, at han var en Tilhænger af Selvstændighedsværket, men det vilste sig senere tydeligen nok, at han ansaa Prindsen for at have taget en uovelig Beslutning, og især troede han, at Kongevalget var ubetimeligt.

2) Rein var bekendt som geistlig Taler, og Forfatteren, som i Eidsanger Kirke, hvor han var Præst, ofte havde blandet sig blandt den store Skare af Tilhørere, der fyldte Kirken for at høre den veltalende Prædikant, medbragte til Eidsvold en stor Agtelse for Rein. Forskjellige politiske Ansæelser, og den Bitterhed, hvormed Rein angreb Oppositionspartiet, bortførte Forfatteren fra Rein paa Eidsvold; men før Skilsmisfen vendte det forrige venstrelige Forhold tilbage, der ei kunde forstyrres ved en forskjellig Ansæelse om Fædrelandets politiske Stilling.

Provsten Schmidt hørte med Liv og Sjæl til Selvstændighedspartiet, hvis Sag han paa alle Maader søgte at fremme; men ogsaa han tog mindre Deel i det egentlige Constitutionsværk, og de faa Forslag, som han gjorde i Committeeen og Forsamlingen, faldt igjennem ¹⁾).

Provsten Middelfart var i Committeeen som i Rigsforsamlingsalen en human Forsvarer af liberale Anskuelser med Hensyn til de Paragrapher i Grundloven, som angaae den herskende Religion, og det var ikke hans Skyld, om disse tildeels fik en Form, der afviger fra den liberale Aand, som gaaer igjennem Grundlovens Bud. Hans Foredrag understøttedes senere ved hans Taler i Thinget, som vare blandt de smukkeste og grundigste, som bleve hørte inden Eidsvoldsalens Bægge ²⁾).

1) Han var fornemmelig virksom paa Eidsvold som Leilighedsdigter, og hans Sange bleve affungne ved Bordet ved flere festlige Anledninger. I Grøgaard, som kaldte ham Selvstændighedspoeten, havde han sin største Opponent, der ofte skarpt recenserede hans Digtninger. Schmidt var især en anseet Præstemand, høit elsket af sin Menighed, kundskabsrig og behagelig i Omgang. Han forlob Norge kort efter Foreningen, misforstod af forskjellige Grunde, og fik Præstekald i Nærheden af Røstilde, men man ymte om, at han angreb at have forladt Eger. I Marts 1826 tog han den theologiske Doctorgrad i Kjøbenhavn, hvortil han indbødes af det theologiske Fakultet i Anledning af Prinds Frederiks Formåling med Prindsesse Wilhelmine. Forfatteren traf ham der, og han talede med Deeltagelse om det Land, han havde forladt.

2) Middelfart hørte forøvrigt blandt Forsamlingens meest samvittighedsfulde Medlemmer, der søgte Sandheden med et reent fædrelandsk Sind uden at kunne finde en fast Grundvold for sine politiske Meninger. Han kom til Eidsvold med en vaklende Tro til en heldig Udførelse af Prindsens store Planer; under Forhandlingerne styrkedes hans Haab, men efter Kongevalget var han ikke uden Uengstelse for Fremtiden. Da Middelfart var en stor

Sverdrup tog vel sjældent nogen alvorlig Deel i Detaillen af Committeeens vidtløftige Debatter om Constitutionsværket; men hans Bemærkninger vare der som i den store Forsamling træffende, skarpe og veiledende, og bidrog til at give mange Sætninger saavel i Form som Materie sin rette Plads og Betydning.

Oberstlieutenant Stabel og Kammerherre Petersen, begge dygtige og hviagtede Officerer, gjorde ingen Fordring paa Betskendtskab med Constitutionens Væsen, og lode kun sjældent deres Stemme høre uden naar militaire Gjenstande forhandlede¹⁾.

Ben af Grøgaard, pleiede Forfatteren en venstabelig Umgang med hlin Hædersmand, under Opholdet paa Eidsvold, og han bevarer Erindringen derom i et hjærtligt Sind.

- 1) Forfatteren har libet at tilføie om sin egen Virksomhed i Committeeen, hvilken han ingenlunde tør tillægge nogen stor Betydning. I dette første store Repræsentantsmøde arbejdede han ikke med den tilhørlige Sjæls Munterhed, og hans Tanker hvilede meer over Fædrelandets kritiske Stilling end over en Statsforfatning, paa hvis Bestandighed, truet med de mægtigste Staters Synskager, han ei turde gjøre sig noget Begreb. Kun naar Statens indvortes Forhold skulde ordnes, vaagne hans Opmærksomhed; han indsaa grant, at det var nødvendigt at hegne om Folkets Rettigheder, hvordan end Norges politiske Skjebne monne vorde, og Rigsdagsforhandlingerne vidne om, at han i denne Henseende ikke har været uvirksom, men at han har deeltaget i Forretningerne efter de Begreber, som han, der endnu stod paa Dørtærskelen af dette Slags Studium, nærede om disse Gjenstande. — En Landsmand har i sin, isvrigt med mildt dømmende Træk udfæstede, Charakter-Skitse aftegnet Forfatteren som en „ultra-loyal Temporisator“, og denne Dom — om han end ellers har opfattet dette moderne Udtryk rigtig — kan han, ved at føle i sin egen Varm, ei gjøre til sin. I denne historiske Skildring troer han at have viist, at han har baaret frimodig Sandhed for Fædrelandets Høieste, og hans borgerlige Færd troer han ikke bærer Spor af en nølende Forsigtigheds Blyvægt. Men han har

Der gaves saaledes vistnok flere Medlemmer af Constitutionscommitteen, af hvis Virksomhed der ikke viiste sig mange aabenbare Spor, fordi de lidet havde forberedt sig ved foregaaende Studium af Statsforfatningens Væsen, og ikke medbragte skriftlige Medtegnelser. Men det tjente derhos til Sagens Fremme, at der gaves Mænd, som uden forudfattede Meninger overbeiede og bedømte den forelagte Gjenstand, og som toge sine Beslutninger efter den Sags Bestaffenhed, som forelagdes dem, meer end efter det Normal, som de selv havde medbragt. Det kan derfor ikke nægtes, at Constituenternes Personlighed, deres Gyver, varme Iver for Sagen og deres fædrelandske Sind bidrog til at give Bærket den Grad af Fuldkommenhed, som det monne have modtaget, og at de forberedende Arbejder og Medlemmernes foregaaende Studium meget lettede dets Gang. Denne heldige Omstændighed raadede tildeels Bod paa den Mangel paa Indsigt og Erfaring i Statsstyrelsen, som maatte forudsættes i en Forsamling af den Art, medens det ikke er at undres over, om denne Mangel hist og her maatte give sig tilkjende i enkelte Grundlovsbestemmelser.

Men disse Elementer til et passende Constitutionsværk vare ikke de eneste, som beredte dets hensigtsfærende Udførelse.

stedse vogtet sig for en lidenskabelig Opfatning af de omhandlede Ideer og Undersøgelser. Det frie Oversyn, hvortil han, i Følge sin Stilling i Staten og et flittigt Studium af liberale Mestere, har søgt at have sig, har sat ham i Stand til, uden Fordom, Lidenskab og egoistiske Hensyn at beeltage i vigtige Fædrelandets Anliggender, og i disses Behandling at give hver Sit, uden at frygte for at støde an mod det ene eller det andet Parti. Han troer i denne Henseende at kunne lægge Storthingsforhandlingerne, der bære Spor af hans Virksomhed som Storthingsmand, ved Siden af en i hans Tanker mindre bespøjet Bedømmelse af hans Færd.

Den særdeles simple Organisation af Norges indre Forhold bidrog usigeliggen til at lette Arbeidet. I den Henseende gives der, som forhen bemærket, faa eller ingen Lande i Europa, i hvilke det er lettere at forberede Overgangen til Lighed i Bestingelserne for den borgerlige Virksomhed, og overhovedet i en borgerlig Stilling, end i Fædrelandet. Norge havde vistnok i flere Aarhundreder været undergivet en Regjering, som Lovens despotiske Bogstav giver en tung Haand over Folkets Skjebne, men som i Hovedsagen havde ført Scepteret med milde Hænder. Det havde mange Klager at nedlægge for den danske Trone, og hævede stundom sin Nøst høit i denne Henseende, men Klagerne angik mere Handelsvirksomhedens Bevægelser, som efter dennes almindelige Stilling, og formedelsst usunde Begreber om Reglerne for den indvortes Bindstibelighed, paa mange Maader indskrænkedes, end de væsentlige og uvæsentlige Fortrin, som lette Enkeltes Skridt paa deres jordiske Bane paa deres Medborgeres Beføstning. I denne Henseende havde Norges Stilling under Foreningen stedse været høit forskjellig fra Danmarks, og det kunde betragtes som en Foederativstat, der styredes efter ganske andre Principer end Forbundsstaten. Norges Natur er simpel i sine Gaver; den lader ikke dets Indbyggere mangle Ernæringsmidler, og giver et blandet Felt for den borgerlige Bindstibelighed; men der gives ikke den Anledning i Norge til at sammenhobe store Eiendomme, og der at indføre Feudalismens systematiske Tvang, som i de af Naturen mere velsignede Lande. Denne Simpelted i Landets indvortes Forhold er desuden fremledet af historiske Grunde, som det ligger udenfor dette Værks Grændser at eftergrandstke. Vi berøre kun denne Omstændighed som en forklarende Grund til at lette Constituenternes Arbeide. Endog mindre kyndige Byg-

mestere kunde af saa simple Elementer opføre et Constitutionsværk, som havde en vis Grad af Fuldkommenhed, og tilfredsstillede Folkets Krav paa Lighed i borgerlig Stilling.

Men i Særdeleshed maatte Constituenternes frie Stilling, uden nogen mærkelig udvortes Paavirkning, meget lette deres Bestræbelser for at sammensætte en paa Frihed, Lighed og en passende Magtfordeling grundet Statsforfatning. I den Henseende skylder Norge Regenten, som havde overtaget Rigets midlertidige Bestyrelse, stor Erkjendtlighed; thi om han end ikke ganske afholdt sig fra Indblanding i Forsamlingens Virksomhed, gjorde han dog stedse dette med Delikatesse og Maadehold¹⁾. Uden denne Frihed i Undersøgelsernes Gang vilde neppe Grundloven have faaet et saadant Udseende. Under Selvstændighedens Egide og i Kredsen af Landets egne Repræsentanter, fik Værket uden Tvivl en langt anden og liberalere Form, end om det var blevet til under Sveriges imponerende Indflydelse, der understøttedes af Europas mægtigste Stater, og grundede Foreningsacten paa Betingelser, der i høieste Grad krænkede Folkets Rettigheder. Nu afgjordes Grundlovens Paragrapher med stadigt og udeelt Hensyn til Norges eget Løb, og der var ikke mindste Tanke om at indpode nogen Green af fremmede Landes Indretninger i den nye Stat, eller at modificere Grundformen efter nogen Art af Sammensmeltning med et andet Rige. Constituenterne vare endog betænkte paa at bortfjerne Muligheden af at indblande fremmede Safter i Stats-

1) Det er vist, at Prindsen nogle Gange kaldte Præsidenten og Vicepræsidenten til sig, og diskuterede med dem en og anden af de Gjenstande, der forelagdes Forsamlingen, endssjønt vistnok mestenbeels uden Virkning, og stedse paa den venligste og humaneste Maade.

legemet, og dertil henpegede aabenbart nogle af Grundlovens Bestemmelser. Fra denne Side betragtet maa Selvstændighedsværket gives sin Priis; thi det skyldes dets Tilhængeres Ubøielighed, deres tjælle og dristige Beslutninger, at Grundloven fik sin til Landets indvortes Bestaaffenhed svarende Form. Dertil kom, at Regentens særegne Stilling meget befordrede Constituenternes Frihed i deres Undersøgelser, og bevægede ham til kun med Barsomhed og Maadehold at blande sig i deres Diskussioner og Bestemmelser. Det tilkommer os ikke her at bedømme Regentens Anskuelser om Folkets og Regjeringens gjensidige Forhold og Rettigheder. Vi have her kun at gjøre opmærksom paa de Begjæringer, som han skjænkede Fædrelandet i Stilsmissens Dieblis. Men hvordan endog hine monne have været, saa vare de underordnede andre Betragtninger. Det var siensynligt, at Regenten var Norges Selvstændigheds-sag med Liv og Sjæl opoffret, og at hans Hu stod til at bestige Norges Trone. Endsskjønt han vel vidste, at Meningerne om Landets politiske Stilling vare deelte, og at Ideer derom, forskjellige fra hans, vare i Omløb, forudsatte han det dog som givet, at Almeenstemmen var paa hans Side. Han slyngede et Anathem mod dem, som ikke hyldede den absolute Selvstændighed, og alle hans Foranstaltninger og Yttringer vare som en Fodskammel til den nye Trone. Neppe vil man kunne nægte, at jo Regenten og hans Tilhængere gjorde Forsøg paa at lede Forsamlingens Stemme med Hensyn til et Kongevalg — og paa hvem kunde Valget dengang falde uden paa Prindsen selv? — Derimod er det ikke Forfatteren bekjendt, at Prindsen alvorligen søgte at tilegne sig nogen afgjørende Indflydelse paa Constitutionsværkets indvortes Bygning og Bestemmelse, omendsskjønt han gjorde nogle Forsøg paa at fremme sine On-

sker. Flere af hans Yttringer gif endog ud paa en Hylding af Grundføetninger, der indskrænkede Kongemagten og understøttede Nationalønsker og Fordomme. Pluraliteten, og det for en stor Deel talentfulde og tænksomme Medlemmer, stillede til samme Selvstændighedsmaal som Regenten. Det var dem saaledes magtpaaliggende at gjøre Grundloven folkelig og vinde den store Hob, ved at bringe saavidt muligt Ligevægt i Betingelserne for den borgerlige Virksomhed, og forevige Institutioner, som ere rodfæstede i Alderdommen, og hvorved Folkets Sind hænger. Hertil høre de liberale Almeensætninger om Næringsfriheden, Værnepligten samt Odelsrettens evige Forplantelse til Efterslægten o. s. v. Enkelte Paragrapher smage af den Haand, som udkastede dem, saasom Forbudet i den 98de § mod, at ingen Afgift skal svares til Statsklassen af Sportler, som erlægges til Rettens Betjente¹⁾.

Naar vi saaledes ville eftergranske Grunden til, at et Værk af den Art kunde fuldbyrdes saaledes og i en saa kort Tid, saa maa vi oversee den Række af Mænd, i hvis Hænder Nationen havde nedlagt sin Skjebne; vi maa betænke den Simpelt, som allerede forud herskede i Landets indvortes Forhold, og den Frihed, hvormed det var Constituerterne overladt at fuldbyrde Værket. Derhos kunne vi ikke gaae i Nette med dem, som yttre den Mening, at Grundloven — endstjønt den visstelig ikke i fyrstelig Stil kan kaldes et Hæftværksprodukt — i flere Stykker havde kunnet modtage en større Fuldkommenhed, naar større Kundskab og især større Erfaring havde raadet i Forsamlingen, og naar en længere Tid havde været givet til

1) Denne § har derfor ogsaa faaet Navn af Sørenskriver-Paragraphen.

Bærkets Fuldbgyrdelse. Bærket selv er iøvrigt blevet behandlet med saa megen Grefrygt af Nationen, at dens Repræsentanter efter 30 Mars Forløb saagodt som ingen Tøddel have forandret i dens Bestemmelser.

Den 14de April forlod Prindsen Gidsvold, og før Afreisen kaldte han Kammerherre Anker for sig, og erklærede ham, at det herværende Militaire nu var underlagt Rigsforsamlingens Befaling, og at han som Præsident havde at meddele Ordres til dem og de civile Betjente der paa Stedet. I Følge deraf indfandt sig nogle Officerer hos Præsidenten for at erfare, om han forlangte Grevsvagt for Forsamlingen, hvilket han paa dens Begne frabad sig ¹⁾. Der blev iligemaade af Rigsforsamlingens Marskalk, Elieson, spurgt Anker, om han vilde spise ved eget Bord, omringet af et udvalgt Selskab, men ogsaa dette frabad han sig. — Ved Prindsens Afreise overlevede han Anker en Høben Aviser til Fremlæggelse i Forsamlingen med den Bemærkning, at han vilde finde, at han (Prindsen) deri ei var bleven roest. Det mærkeligste af disse Avisers Indhold var 2de Breve, som vare indrykkede i en svensk Avis, fra den svenske Kronprinds til General Gessen, i hvilke han yttre sin store Forundring over Prinds Christians Fremfærd ²⁾. Disse Breve vare ikke skiftede til at berolige Gemytterne, da de deels indeholdt faktiske Urigtigheder med Hensyn til Rigets Stilling og Folkets Tænkemaade, deels grundede Sveriges Ret til Norges Overgivelse paa Argumenter, hvis Gyldighed Norge ei kunde erkjende, og endelig behandlede en elsket Fyrste med en Ringagt, som ingen Gjentklang fandt i

1) Gaavidt erindres var der en Capitainsvagt paa Gidsvold medens Forsamlingen varede, hvis Chef spiste med Forsamlingen.

2) See Bilag 4.

Nationen. Disse Breve læstes derfor med fast almindelig Uvil-
lie. Den samme svenske Avis indeholdt imidlertid andre Efter-
retninger, som vare mere nedslaaende. I denne Avis paabe-
raabtes officielle Dokumenter, som bevisste Englands Hensigt at
understøtte Sverige, og deriblandt et Brev fra Castlereagh til
den svenske Minister, hvori det samme berettes om Keiser Alex-
ander, og hvori der med haarde Udtryk om Norges Fremseerd
erklæres, at Norge skulde undertvinges, om det ikke godvilligen
forenede sig med Sverige. Disse Dokumenter gjorde vel Ind-
tryk paa de Tilstedeværende, men de formaaede ikke at berøve
Selvstændighedens Forsvarere Haabet om et lykkeligt Udfald af
Prindsens høie Planer; thi man troede bestandigen, at den
Stemme, som havde reist sig i England for Norges Sag,
skulde bevirke Englands Neutralitet, ja endog dets Understøttelse
af Norges Selvstændighedskamp. Andre Medlemmer, som vare
mere svagttroende, foreviiste den Dag Breve fra England, hvori
der fortaltes, at der var lagt Embargo paa norske Skibe, og
at Communicationen med Norge var hæbet. Men Efterretnin-
ger af den Art gif kun fra Haand til Haand imellem dem, som
havde samme politiske Anskuelse, og meddeeltes kun de modera-
teste Selvstændighedsmænd, da de Ivrige blandt disse vare saa
faste i deres Meninger, at ethvert Forsøg paa at røkke dem
vilde været forgjæves, og kun have fremkaldt unyttige og bittre
Tvistigheder imellem Hovedpartierne.

Den 15de April var Constitutionscommitteen i Arbeide
baade Formiddag og Eftermiddag, og overveiede de Grundsæt-
ninger, paa hvilke Regjeringsformen skulde bygges. Til Com-
mitteens Formand valgtes Sørenskriver Falsen. Man blev
enig om at udelade de almindelige Grundsætninger, Aaansæt-
ninger af Philosophi og Folkeret, som findes i nogle andre

Constitutioner — og som ogsaa vare satte i Spidsen for det Adler-Falsenske Udkast — og strax skride til Constitutionens positive Bestemmelser. For imidlertid at lette Arbeidet og gaae frem med Sikkerhed i sine Overveielser, besluttedes gennem Committeeens Formand at forelægge Forsamlingen de udarbejdede Principer til Antagelse. Disse Grundsætninger vare følgende:

- 1) Norge bør være et indskrænket og arveligt Monarki.
- 2) Folket bør udøve den lovgivende Magt igjennem sine Repræsentanter.
- 3) Folket bør have Ret til at beskatte sig igjennem sine Repræsentanter.
- 4) Krigs- og Fredsretten bør tilkomme Regenten.
- 5) Regenten bør have Ret til at benaade.
- 6) Den dømmende Magt bør være særskilt fra den lovgivende og udøvende.
- 7) Trykkefrihed bør finde Sted.
- 8) Den evangelisk-lutherske Religion bør forblive Statens og Regentens Religion. Alle Religionssefter tilstedes fri Religionsøvelse, dog ere Jøder fremdeles udelukkede fra Udgang til Riget.
- 9) Nye Indskrænkninger i Næringsfriheden bør ei finde Sted.
- 10) Personlige eller blandede arvelige Forrettigheder bør ikke tilstedes Noget for Fremtiden.
- 11) Statens Borgere ere i Almindelighed lige forpligtede til i en vis Tid at værne om Fædrelandet uden Hensyn til Stand, Fødsel eller Formue.

„Nærmere Bestemmelser og Indskrænkninger ville blive at tilføie ovenanførte Grundsætninger ved Statsformens Udarbeidelse.“

Et Exemplar af disse Grundsætninger bleve uddeelte til hver af Repræsentanterne, og Debatterne om deres Antagelse udsattes til den følgende Dag.

Den 16de April var en urolig Dag, paa hvilken Gemytterne gjærede meer end sædvanlig. Strax om Morgenens var Posten ankommen og havde medbragt adskillige hverandre ganske modsigende Efterretninger, som til forskjellig Hensigt bleve satte i Omløb af de tvende Partiers Tilhængere. Fra Tønsberg berettedes igjennem denne Byes Repræsentant, Carl Stoltensberg, der var en varm Forsvarer af Selvstændigheden, at 30,000 Tønder Korn vare ankomne til norske Havne paa Vestlandet, og at der fra Danmark gjordes Anstalt til flere Udskibninger. Repræsentanten fra Christianssand, D. C. Mørch, som hørte til Tviiblerne, meddeelte derimod en ved Politiforhør bekræftet Efterretning, at de norske paa Nordstrand liggende Fæstøier vare lagte under Embargo. Meddelelsen af disse Efterretninger satte Gemytterne i en urolig Bevægelse, og frembragte Strid og tildeels Mundhuggeri mellem Medlemmerne.

Neppe havde Forsamlingen taget Sæde i den store Sal, og neppe var den første af Committeeen forfattede Grundsætning forelæst, førend heftige Debatter aabnedes om dens Udtryk. Capitain Holst påastod, at der burde tilføies den første Grundsætning, som lød: „Norge bør være et indskrænket og arveligt Monarki“ de Ord: „og Regenten bære Titel af Konge.“ Dette Forslag opvakte megen larmende Bevægelse i Forsamlingen; man begyndte at tale i Munden paa hverandre, og Præsidenten, der ikke havde stor Færdighed til at lede Thingets Forretninger med Held under gjærende Bevægelser, havde Møie med at holde Orden i Forretningernes Gang. Dog hørtes der ingen Klokke. Da imidlertid Nøisighed nogenlunde var tilveie-

bragt, reisste Bergeland sig og holdt en lang Tale, hvori han gjennemgik de forskjellige Regjeringsformer. Den var vist udarbeidet med Flid, og maatte kunne læses med Interesse; men den fremsattes ikke paa rette Sted, den hørtes med Uvillie af hans Modstandere, og næsten Enhver i Forsamlingen saae med Længsel dens Ende imøde. Han blev derfor flere Gange afbrudt ved nogle af Tilhørernes Raab: „til Sagen“, og da Capitain Holck endog forenede dette Raab med Hysen, studsede Taleren derved og vilde afbryde. Men Præsidenten erklærede, at det maatte være Bergeland, som enhver Repræsentant, uformeent at yttre sine Tanker om den Sag, der var under Behandling, og at denne just dreiede sig om den Regjeringsform, som skulde indføres i Norge. Bergeland fortsatte derfor Forelæsningen af sin Afhandling. Imidlertid blev Foredraget ogsaa Præsidenten for vidtløftigt. Han afbrød Taleren midt i Talens Løb med det Spørgsmaal: „Maa jeg spørge Hr. Pastoren, om der endnu er meget tilbage af denne Afhandling?“ Nu pakkede Bergeland sine Dokumenter sammen med de Ord: „at han ei vilde besvære Forsamlingen med et Foredrag, som ei fandt Behag.“ Derefter understøttede Falsen Holcks Mening, og endstjønt Wedel og Flere med ham paastode, at Regentens Titel, hvorom Grundsætningen Intet taler, ei nu kunde komme under Votering, fordi Reglementet forbød at ventilere om Noget, som ei i et foregaaende Møde var fremsat, gif dog Falsens Mening igjennem med 78 Stemmer mod 29. Grundsætningen kom nu til at lyde saaledes: „Norge skal være et frit, uafhængigt og udeleligt Rige, og Regenten skal føre Titel af Konge.“ Bergeland og Hount tilføjede Betingelser for deres Votum. Bergelands Lød: „Jeg stemmer for at Norge bør være et indskrænket og arveligt Mo-

narhi. Regenten fører Titel af Konge, saafremt Staten har Evne til at soutinere dette Navns Værdighed og tillige sin Uafhængighed. Riget bør være udeleligt." Hounts Betingelse var: „at dersom Tronarvingen skulde mangle de fornødne Naturanlæg, og af den lovgivende Magt ved 3de gjentagne Dekreter erkjendes uduelig, bortfalder hans Arveret, og en anden Prinds af Blodet constitueres." I denne Votering i det Hele kom allerede de forskjellige politiske Meninger tilsynne. I de 29 Medlemmers Votering, som havde stemt mod Holdes og Falsens Tillæg, laae deres Opposition mod Kongevalget.

Da den 11te Grundsætning om Værnepligten fremsattes, oplæste Kammerherre Løvenskjold en velstreven Plan, som af Mange blev optagen med Bifald, der gik tildeels ud paa at indføre den gamle Udskrivningsmaade, at visse Lægder skulde levere Mandstaber, uden at Værnepligten skulde paalægges personligen, og at Lægderne skulde forsyne det stillede Mandskab med det Fornødne. Men dette Forslag lignede for meget den svenske Udskrivningsmaade, og gav for megen Anledning til personlig Fritagelse for Værnepligt, til at kunne vinde Stemmeflerhed for sig. Især fandt Ideen en stor Modstander i Oberste Hegermann. Ogsaa han oplæste nogle Bemærkninger, som han havde gjort om Udskrivningsvæsenet, der gik ud paa at Alle burde være lige værnepligtige. Han tilføjede, at han havde udarbejdet en Plan, som han i sin Tid vilde fremlægge. Med Hensyn til Løvenskjolds Forslag erklærede han, at han med Modbydelighed vilde kommandere over slike Leiesvende, som Armeens Rækker, om dette Forslag gik igjennem, vilde blive fyldt med. Wedel derimod og Flere med ham, opponerede stærkt mod Hegermanns Forslag, der gik ud paa Konfskription, hvilket Greven ansaae for at være saa forhadet af den alminde-

lige Mening, at dens Indførelse kunde medføre mange gode Borgeres Emigration. Disse Debatter gavede Anledning til Sagens Udsættelse, for at give Grundføetningen sin rette Form paa sit Sted i Grundloven.

Det til 8de Grundføetning gjorde Tillæg om Jødernes Udelukkelse, opvakte ogsaa nogen Strid. Provst Middelfart fortsatte sit Forsvar i Committeeen for Jødernes Antagelse i en vakker og vel udarbejdet Tale, der var beriget med flere historiske Noticer, og hvori han fremstillede det Inhumane og Intolerante i, at udelukke en stor Klasse af Medmennesker formedelst Troesforskjel af vort Statssamfund. Hans Mening understøttedes af Flere. Ogsaa Wedel ansaa det for inhumant at udtale Jødernes Udelukkelse som en Grundlovsbestemmelse. Mod Jøderne taledes især Præsten Grøgaard. Han fandt det betænkeligt at hæve en saa ældgammel Bestemmelse, og frygtede for at Landet vilde blive oversvømmet med Udstødet af denne skakende Nation, som ikke fandt sig bunden ved Landets Religion og Statsformer. Der fandtes, meente han, intet Inhumant i at indføre en Bestemmelse, der bevarede en gammel Tingenes Orden. Mogensfeldt bemærkede, at det ikke var Religionsforskjellen, som bevægede ham til at stemme for Jødernes Udelukkelse. Han fandt et vigtigere Argument derfor i den Erfaring, at Jøder i intet Land, endog efter flere Generationer, assimilerede sig med Folket, men ansaae sig stedse kun som Jøder. Pluraliteten bifaldt denne Anskuelse og Grundføetningen blev staaende som den af Committeeen var foreslaet ¹⁾.

1) Om Leis Lundegaards Kraftudtryk, som Bergeland omtaler i sit Skrift 2det Hefte Pag. 50, hvormed denne Debat skulde være endt,

Ritmester Heidemann fremsatte i Anledning af den 10de Grundføtning et Forslag, at Adelsens arvelige Rettigheder skulde indskrænkes til deres nærmeste Arvinger. Men ogsaa dette Forslag udsattes indtil Undersøgelsen om Paragraphens Tillæg og Modifikationer senere skulde foredrages.

Præsidenten gjorde derefter Forsamlingen opmærksom paa, at den i Følge Reglementet til næste Møde maatte være betænkt paa Valget af en ny Præsident, og tillige paa efter Regentens Forlangende at udnævne en Committee, der skulde undersøge Finantsernes Tilstand, og i Overlæg med Finantsdepartementet forfatte et Udkast til et Budget over Landets Indtægter og Udgifter. I den Anledning reiste Kammerherre Løvenskjold sig og erklærede, at ikke alene en saadan Committee burde nedsættes, men at der efter hans Formening ogsaa burde udnævnes en Committee for at undersøge Norges Stilling til Udlandet, hvortil officielle Efterretninger fra Regenten, forsaavidt disse vare meddeelte, kunde tjene til Veiledning. Dette Forslag understøttedes af Bergeland. Sverdrup erklærede, at han troede sig kun berettiget til at behandle Spørgsmaalet om Statsforfatningen og Grundlægningen af en Constitution, og at man ei burde indlade sig i andre Undersøgelser, og allermindst den foreslaagne, der var af en saa indviklet og vanskelig Natur. Omsen bifaldt — uventet for Oppositionen — raske Sverdrups Mening, og flere Stemmer slog sig paa samme Side. Medel

erindrer Forfatteren Intet, og finder det heller ikke optegnet i sin Dagbog. De endnu levende Medlemmer af Forsamlingen, med hvem han har talt herom, vide heller Intet derom. Hvor bjærv Lundegaard end var, havde han vissefælgelig ei den Indsigelse i Thinget, at hans Reising skulde have revet Alle, endog Tøndernes Forsvarere, med sig, om endog Pluraliteten reiste sig med ham.

derimod erklærede med Varme: „Prindsen skal fremlægge for Forsamlingen de Oplysninger, som han er i Besiddelse af om Landets Forhold til udenlandske Magter; det er overensstemmende med Forsamlingens Værdighed at kræve dem, og under Prindsens Værdighed at nægte dem.“ Præsidenten afbrød Debatterne, som begyndte at udarte til en betænkelig Hefstighed, med den Erklæring, at det var udsat til næste Møde, at undersøge hvor mange Committeeer der skulde ned sættes, og dermed opløstes Forsamlingen. Den afbrudte Strid fortsattes imidlertid privat efter Mødets Opøsning, og der var en larmende Mumlén i Forsamlingen, der lod ane hvor urolig den Sessjon vilde blive, hvori de i Dag omhandlede Qvæstioner endeligen skulde afgjøres.

Der laa imidlertid endnu en rolig Dag imellem disse Debatter. Den 17de April tilbragtes med gjensidig Besøg af de Medlemmer, som vare enige i deres Anskuelser om Fædrelandets Stilling, og man aftalte med hverandre det Forhold, som burde iagttages under Afgjørelsen af den udsatte Qvæstion. Grev Wedel, som i Dag med Blom gjorde Grøgaard og Forfatteren et langt Besøg, fortalte, at Kammerherre Anker havde faaet et Brev fra Gothenborg, hvori der berettes, at Norge skulde trues med et Indfald fra alle Kanter, og at der nyligen havde været en Landshøvding i Christiania med Meddelelser til Rigsforsamlingen, men at han ei var kommen afsted, fordi Ingen vilde befordre ham. Der udbredtes ogsaa det Nygte i Dag, at Prindsen ei vilde modtage Kongetitlen, men der vare Faa, som troede det.

Den 18de April hørte til Forsamlingens uroligste Dage. Om Formiddagen var Constitutionscommitteeen samlet, og om Eftermiddagen var der Møde i Thinget, for at vælge Præsi-

dent. Til Præsident valgtes Oberste Hegermann, til Vicepræsident Sørenskriver Falsen. Forsamlingen vedtog efter Falsens Forslag, at en Committee til at undersøge Statens Finantsvæsen skulde udvælges af Repræsentanternes Midte, og at denne Committee skulde bestaae af 9 Medlemmer. Til Medlemmer af denne Committee valgtes Kjøbmændene Melzer, Smith, Molffen, D. C. Mørch, Gabriel Lund og Stoltenberg, Foged Collett, Amtmand Krogh og Kjøbmand Rosenkilde, efter Lodkastning med Amtmand Bendike.

Nu reiste Falsen sig og holdt et Foredrag, hvori han vidtloftigen søgte at vise, hvorlunde de her forsamlede Repræsentanter ikke kunde indlade sig i Lovgivningens Detail, langt mindre i diplomatiske Undersøgelser, og at den executive Magt, som ikke kunde komme i Folkets Hænder, ene havde Midler og Anledning til at kjende Landets udbortes Forhold og afgjøre det Fornødne i saa Henseende ¹⁾. Til den Ende foreslog han ²⁾:

2) At en Committee, bestaaende af 5 kyndige og erfarne Mænd, hvad enten i eller udenfor denne Forsamling, udnævnes af Rigsforsamlingen, saasnart denne har endt sine Forhandlinger, for at gennemgaae og ordne vort Lovgivningsvæsen, hvorefter den har at forelægge den første, eller om dette ikke er muligt, den anden lovgivende Forsamling Resultatet af sit Arbeide.

1) Falsens Tale findes i Bergelands Constitutionshistorie 2den Deel, Pag. 53.

2) Falsens første Forslag angik det allerede antagne Valg af en Finantscommittee.

3) At denne Forsamling, saasnart Constitutionen er antagen og Kongen valgt, ansees som hævet.

Da Falsen havde sat sig, reiste Grev Wedel sig i stor Sindsbevægelse, og med en Hefstighed, som berøvede hans Foredrag noget af dets sædvanlige Klarhed og Orden, søgte han at vise, hvor urigtigt det var at gjøre saadanne Motioner, der laae udenfor Dagens Orden, og ei forud vare anmeldte i Forsamlingen til Debat. Han paastod, at en Lovcommittee ikke kunde ned sættes, forinden det var bestemt, i hvis Hænder den lovgivende Magt var, og hvorledes den skulde virke, og at han endeligen ansaa det sidste Forslag som et Indgreb i Nationens Rettigheder, efter hvilke den kunde kræve alle fornødne Oplysninger af Regenten. Præsidenten Anker erklærede, med et Diekast til Falsen, at det ikke var rigtigt at fremkomme i Forsamlingen med udstuderede Taler og Projekter, hvorover skulde debatteres samme Dag, og paa hvis Behandling Medlemmerne ei vare forberedte. Han foreslog derfor, overeensstemmende med Reglementet, at udsætte Motionens Behandling til næste Dag, og dette blev af Forsamlingen vedtaget.

Oberstlieutenant Stabel fremlagde den 18de det Tillæg til sit Votum, som han den 16de havde anmeldt, og det dermed forbundne Forslag. I sin Indledning yttrede han sin Utilfredshed med, at der i Forsamlingen fremsattes Spørgsmaal, som Medlemmerne ei vare beredte paa at besvare, hvorved han som en læg Mand, og Flere med ham, kunde overraskes til at afgive en Stemme, som de ved nøiere Overlæg maatte ønske tilbagekaldt. Han foreslog derfor — hvilket Forslag ogsaa var undertegnet af Sergeant Mølleby — at følgende Tillæg, saavidt det ei allerede laa i Tingenes Natur, maatte blive Reglementet tilføjet:

„Alt Præsidenten ei maa tillade Nogen at gjøre Tilfættninger til de Qvæstioner, som den Dag ere fremsatte til Debatte- ring og Botering, men at Sligt alene maatte kunne tilføies det, som i Henseende til Lydelighed maatte kunne synes at mangle, og at, naar en Tilfætning eragtes fornøden, Qvæstio- nen da udsættes indtil den efter forandret Tilstand kan leveres til fastsat Betænkningstid ¹⁾.“

Falsens Foredrag og Forslag optoges forstjelligt. Nogle meente, at det var fremsat for at berede Prindsens Ophvielse til Konge, og ved denne Overraskelse at forebygge den Opposi- tion, som kunde ventes af dem, der intet saadant Kongevalg ønskede. Andre derimod yttrede den høieste Tilfredshed med Fal- sens Forslag og gabe hans Tale lydeligt Bisald.

Da der kun var levet den korte Tid fra 7 om Aftenen til 10 om Morgen til at berede sig paa næste Dags Afgjø- relse af Falsens Forslag, saa blev der en travl Aftenstund for Mange, som den følgende Dag agtede at tale for og imod det omhandlede Forslag. Man indsluttede sig i sit Kammer, og deres Penne, som tiltroede sig Evne til at kunne yttre sig om Sagen, vare slittigen i Bevægelse. Den lille Kreds, som dag- ligen samledes hos Anker, var ved denne Leilighed heller ikke ubirksom. Enhver af dem opsatte skriftligen sine Tanker; de meddeelte hverandre deres Indlæg, og besluttede djærveligen at

1) Der vare de i Forsamlingen, som troede, at Stabel pløiede her med fremmed Kaly, men til denne Mening var ingen Grund. Stabel var den Mand, der baade selvstændig kunde tage sin Be- slutning og forstod skriftligen at fremsætte den. Forslaget blev ikke nærmere behandlet, fordi Bestemmelsen i sin Hovedsag fandtes i Reglementet; men det var en ikke oversflødig Grindring om at holde sig dette efterretteligt.

modsatte sig Falsens Hensigt, allerede nu at fremskynde Prindsens Valg. De indsaar, at Norges Stjebne afhængte af Forsamlingens Beslutning i denne Henseende, og holdt det for deres Pligt at forebygge enhver overilet og ubetimelig Afgjørelse. — Men det viiste sig, at de forgjæves arbeidede mod Strømmen, og at den i Forsamlingen herskende Mening understøttede Planen til at fremskynde Kongevalget.

Den 19de April mødte Forsamlingen henved Kl. 11. Alles Forventning var spændt paa denne Dags Forhandling, da Mange af Medlemmerne ved skrevne og memorerede Taler have beredt sig paa deels at forsvare, deels at angribe det af Falsen fremsatte Forslag, som den nye Præsident, Oberst Heggermann, strax satte under Debat. Den først fremsatte Dvæstion, hvorvidt en Lovcommission strax skulde nedsættes, foranledigede ikke mange Debatter. Kammerherre Løvenskjold tog først Ordet, og viiste i et kort men vel udarbejdet Foredrag, at Lovgivningens Ordning for Fremtiden vel var en ønskelig Sag, men at Falsens Forslag anticiperede Forhandlingens Gang, og at man først burde i sin Tid undersøge, hvorvidt Forslaget lod sig forene med de Constitutionsbestemmelser, som Forsamlingen var i Færd med at grundlægge. Da desuden Nedsættelsen af denne Committee var forbunden med Udgifter, fordi Medlemmerne maatte lønnes for Opoffrelsen af deres Tid og Kræfter, saa burde det først undersøges, hvorvidt Finantsernes Tilstand tillod en Udgift for at fremme en Sag, der var ønskelig, men for Tiden ei trængende nødvendig. I al Fald troede han, at Lovcommitteens Arbejder ved Trykken burde bekendtgjøres, paa det at samme kunde komme under Bedømmelse af Nationens kyndige Mænd. — Om sen troede, at Sagen burde for Tiden udsættes, og henvises til Constitutionscommitteen.

Efter Opfordring af meer end $\frac{1}{2}$ af Forsamlingen foretoges skriftlig Votering, og ved 58 mod 52 Stemmer blev dette Falsens Forslag antaget, dog uden Bestemmelse i Henseende til Antallet af Committeeens Personale, „hvilket i sin Tid bliver nærmere at afgjøre naar Valget skeer.“

Falsens andet Forslag: „at denne Forsamling, saasnart Constitutionen er antagen og Kongen valgt, skulde ansees som hævet“, foranledigede alvorlige og langvarige Debatter. Kammerherre Løvenskjold tog atter Ordet, og lagde i et findigt og vel forfattet Foredrag Forsamlingen paa Hjertet, at see sig nøie for, førend den gav dette Forslag sit Bifald. Hvor ubetimeligt end Forhandlingens unødvendige Forlængelse maatte være, var det dog langt vigtigere at det skede vel end hastigt. Han ansaa det for høist fornødent, at forinden indhentedes Dplysning om Fædrelandets Forsyning med Livets Fornødenheder, dets Pengeresourcer og Stridskræfter. I Mangel af disse Dplysninger kunde Forsamlingen dekretere Fædrelandet en ulykkelig Fremtid, som hverken for Gud eller Mennesker kunde forsvares. Da Prindsen selv havde meddeelt Forsamlingen flere Dplysninger om Landets Stilling, saa kunde det vel ei være urigtigt at kræve end flere. Ikke heller kunde Dplysning herom være unødvendig, da Fædrelandets Statsforfatning uden den ei kunde bestemmes. Napoleon og Frankriges Exempel, som havde maattet bøie sig under Overmagten, viiste, at man ei burde være ligegyldig med Hensyn til mægtige Forbund. Han frasagde sig alt Ansvar for de ulykkelige Følger, „som en saa utilgivelig Ligegyldighed maatte nedlyne over vort ulykkelige Fædreland.“ Han indstillede saaledes: „at alle anmeldte Dplysninger maatte af Regjeringen udbedes, at der paa de erholdende Dplysninger maatte vorde taget Hensyn under Consti-

tutionens Udarbeidelse og Antagelse, og at Forsamlingen først maatte ansees høbet efter Antagelse af en Constitution, grundet paa sikke Data, som kunde love Fremtids Sikkerhed og Held 1).“

Denne Tale gjorde en øiensynlig Virkning i Forsamlingen og bidrog sit til at bringe de forskjellige Meninger om Sagens Realitet i Ligevægt. Forsamlingen indsaa, at Rigets Skjebne afhængte af Beslutningen om Kongevalget, og dette nærværende Spørgsmaals Afgjørelse betragtedes derfor af Forsamlingen som afgjørende Selvstændighedens Liv eller Død.

Efter Løvenskjold fremstod Bergeland, og i en fyndig og blomstrende Tale viiste han Nationens Ret til at undersøge Landets Tilstand og de udbortes Forhold, samt dens Bessjæmmelse, om den lod sig denne Ret berøve. Men han brugte strax i Foredragets Begyndelse Udtryk, som vare mindre passende, og umuligen kunde tællles det stærke Selvstændighedsparti, hvorved han beredte sin Tale en ubenlig Modtagelse af denne Pluralitet i Thinget, ligesom sig selv senere hen store Krænkelser. Paa den Dag undergik disse Udtryk ikke nogen alvorlig Anke, men senere hen bleve de paa en uparlamentarisk Maade Gjenstand for heftige og ubetimelige Angreb. „Med inderlig Kummer — sagde han — har ogsaa jeg reist mig for at yde mit Klagesuk over Nationalsforsamlingens døende Selvstændighed, over Folkets tabte Haab til os. Jeg tør tale med Frimodighed — Intet skrække mig — Haanden fæster jeg i Himlen og lader Kloden rulle; ingen Hvirvel af Partier skal rokke, skal anfægte mig. Foden fæster jeg paa Religionens

1) Løvenskjolds Tale, der fortjener heel at læses, findes i Bergelands citerede Skrift 2det Hefte Pag. 60 ff.

Klippe, og smiler ad hine truende Bølger." Efter denne viftnot i en Forsamling som denne mindre passende Indledning gik han over til at vise Inconsequenten af at paaftaae, at Souverainiteten var i Folkets Haand, og at dets Repræsentanter ikke havde Fuldmagt til at spørge, hvorledes er det fat med os? Han oplæste det Spørgsmaal, „hvad Trøst vi havde at give det længselsfulde Folk, naar det efter Hjemkomsten spurgte os, hvad vi havde udrettet? Maatte vi ikke rødmende slaae Dinene ned, naar vi intet andet Svar havde end dette: vi have bygget Eder en Trone — Andet maatte vi ikke. — Før vi saaledes spotte den gule Hunger?" Han gjorde opmærksom paa, at det var meest Almuen som leed, naar Sværdet droges, at det var dens Blod, der skulde flyde. Den ventede Fred, og nu hødes den Krig, Krig, Skat, Skat, uden at Noget desangaaende var taget under Overveielse. Han tilføiede endeligen, at Prindsen havde givet Forsamlingen frie Hænder, og at den ei selv burde binde dem, og ligesaa lidt have Mistillid til sine egne Medlemmer. „Vi have Ret — saa sluttede han — til Alt, som sigter til Folkets og Fædrelandets Held. Dertil have vi Fuldmagt af Gud, af Fornuften, af Naturen — *amicus Christianus, amicus Fredericus, sed magis amica patria!*"

Da Bergeland havde sat sig, reiste Sverdrup sig, og gjorde nogle sarkastiske Bemærkninger i Anledning af nogle af Bergeland brugte Udtryk. „Ikke min Haand — sagde han — men mit Haab fæster jeg i Himlen", og yttrede derhos den Mening, at man kunde være fædrelandssindet uden at dele Bergelands Anskuelse. Imidlertid indlod han sig ikke alvorligen i nogen Gjendrivelse.

Cancelliraad Dahl lod nogle Ord falde om at Bergeland nærmere burde forklare sine Udtryk; men de bleve ikke bemærkede, og Angrebet gjorde dengang ingen Virkning. Det kom, som forhen bemærket, siden paa en upassende Tid i meer indflydelsesrige Hænder.

Wedel talede i samme Tone som Løvenskjold og Bergeland, og advarede mod de Farer, som en overilet Beslutning kunde bringe over Fædrelandet, ved at bygge Tronen paa Sand¹⁾. — Ogsaa Grøgaard understøttede sine Meningsfrændes Taler ved sit sædvanlige livlige og vittige Foredrag.

I Mod sætning mod disse Taler fra Oppositionens Side holdt Rein en Tale, som ikke forfeilede sin sædvanlige Virkning paa Forsamlingen. Han forudsatte, at Regenten maatte have forudseet de Banskkeligheder, som vare forbundne med at forsvare Rigets Selvstændighed, at han kjendte dem og vidste at overvinde dem; thi ellers havde han for tidlig opfordret Folket til at besværge Selvstændigheden, og for tidligt havde Nationen afslagt Ed paa, at ville vove Liv og Blod, Belsærd og Nolighed for Noget, der blot var en Drøm og aldrig kunde komme til Virkelighed. „Alle vore Forhaabninger vare da et Berneværk.“ Imidlertid ansaa han det for ønskeligt og nødvendigt, at en Oversigt over Landets Fordele og Mangler, Hjælpekilder m. m. lagdes for Nationalforsamlingens Dine. Men derved burde man blive staaende. Han ansaa det for

1) Dette Udtryk fik Wedel siden igjen af Thingets flittige Digter, som forfattede en Vordsang, hvori det heder:

Paa Næsfærds evig faste Grund

Og ei paa Sand vi bygge o. s. v.

hvilken Sang endog paa den Ære at afshynges ved Prindsens Vord.

en overdreven Engstelse, ei passende i de kraftfulde Mænds Mund, der førte denne Tale, at ville bestemme vort Forhold til udenlandske Magter, eller som det synes fordre ministerielle Beviser paa, at fra Udlandet ingen Hindring skulde møde vort Foretagende. Ingen fiendtlig Flaade omgav vore Kyster; der høres Intet om Opbringelser; Kornladninger komme ubehindrede i vore Havne, norske fædmederede Skibe frigives og komme med Korn til vore Havne. „Dette er Kjendsgjerninger. Skulle vi oversee dem, og derimod lade os bortskræmme fra kraftfulde Handlinger ved Spøgelsier, Trudslar om en forenet svensk, britisk, russisk og jeg troer tyrkisk Armee, der vilde oversvømme vort Land? Og dersom vort Land — jeg forudsætter hvad jeg ei kan overtale mig til at troe — dersom Norge nærede en Forræder i sit Skjød, hvis Ønske det var at spille os i vore Naboers Hænder, hvad vilde da være ham lettere end at foranstalte tordnende Proklamationer, og udgive dem for autentiske, for at gjøre Nationen modløs?“ Han forudsatte det derhos muligt, at Prindsen havde erholdt beroligende Efterretninger fra de Hoffer, til hvis Skaansomhed vi trænge, hvilke ei burde ubetinget forelægges Forsamlingen. — — „Jeg tilstaaer derfor — saaledes endte Nein — at jeg, som uindvietet i Politiken, ikke begriber, med hvilken Hiet man gjør denne Fordring paa Regenten, eller hvorfor deslige Indberetninger nødvendig maa gaae foran Constitutionen.“

Denne Tale gjorde, ligesom en paafølgende i et senere Møde i samme Anledning, stor Virkning i Forsamlingen. Der var ingen Taler i Thinget, hvis Veltalenhed var mere henrivende end Neins; — denne Priis havde ogsaa hans geistlige Taler — hans Sprog var simpelt, men kraftfuldt og overbevisende, og det var intet Under, at hans Tale vandt overveiende Bifald

blandt dem, der helde til samme Mening som han. Men denne Tales Indhold taalte vissest ikke den skarpe Kritik. Den deri brugte Beviisførelse faldt i Ørene, men den manglede Grundighed, og Taleren spillede med urigtige Kjendsgjerninger. I det Dieblis han talede omspændtes vore Kyster af fiendtlige Krydsere og Kapere, og Opbringelse fandt dagligen Sted. Den fortalte No, som Norge nød i Wintermaanederne, forvandlede i Foraaret til en krigerisk Stilling, da de udenlandske Magter lærte at kjende Norges Beslutning at modsætte sig Foreningen. Talen formaaede heller ikke meer end ved Stemmegivningen at vedligeholde Ligebægten imellem de deelte Meninger, og Seieren var neppe bleven paa Selvstændighedspartiets Side, naar ikke Wedel tilsidst havde erklæret Falsens Forslag for ligegyldigt. — „Det vil, sagde han, ikke sige andet, end naar vi ere færdige ere vi færdige.“ Albenbart forlede Forslagets uskyldige Udseende Wedel og Mange af hans Tilhængere til roligen at see dets Antagelse; men det var i sig en Forberedelse til Sagens Afgjørelse, som dengang ikke bemærkedes. Efter Forslaget skulde nemlig Forsamlingen hæves, naar Constitutionen var antagen og Kongen valgt. Der laa altsaa indirekte deri den Bestemmelse, at Kongevalg inden Forsamlingens Opøsning skulde foregaae, og derved blev en Sag afgjort, som ikke direkte var fremsat til Debat. Bestemmelsen benyttedes siden til at tilveiebringe et eenstemmigt Valg paa Christian Frederik, der vissest ei vilde være foregaaet, dersom ikke Forsamlingens Hænder ved denne foreløbige Beslutning havde været bundne. Da Stemmegivningen optoges, viiste det sig, at Stemmerne vare deelte. Reglementet indeholdt endnu Intet om dette Tilfælde; men da Præsidenten havde voteret for Falsens Forslag, blev dette antaget som bifaldt, fordi